22:dra årgången.

1892.

Pris 1 krona.

Digitized by Google

THALIA

Kostym-Atelier, Stockholm.

Specialité:

Teater- och Maskeradkostymer.

För teatrar, sällskapsteatrar, karnevalsupptåg, varietésällskaper, privata tillställningar m. m. förfärdigas på otroligt kort tid alla slags kostymer. Upplysningar och råd meddelas till privatpersoner angående historiska, karaktärs- och komiska kostymer.

Till uthyrning finnes alltid ett stort och rikhaltigt lager af kostymer. Eleganta dominos för damer och herrar.

Obs.! *Till maskerad- eller kostymbaler i landsorten uthyras en eller flera kostymer, dominos m. m., allt till mycket billiga priser.*

Högaktningsfullt

ANNA HOLMQVIST.

Stora Wattugatan N:o 12, 2 tr.

Telefon 57 83.

Digitized by Google

ILLUSTRERAD

NISSE-KALENDER

FÖR

1892

STOCKHOLM
TRYCKT HOS GERNANDTS BOKTR.-AKTIEB.
1892.

Printed in Sweden

Digitized by Google

»Alla sätt äro bra — utom det tråkiga.»

Voltaire.

Digitized by Google

Fröjd i hjertan och pokaler!

lla, som önska glamma och le
och att vårt lif må soligt sig te,
ropen till mig, den lifvade lax:
»pst!» och jag svarar bums: »kommer strax!»
Med frisk leverans
af skämtets essence
jag strax står på tå
hos stora och små,
skänker en styrkande brygd ur min bål,
genast på surmulenheten gör kål,
skyldrar med slefven och dricker er skål.

JUL 29 '46 Björck
1126504
Digitized by Google

Hejsan ock hopp! Vi ta oss en dans,
binda af röda rosor en krans,
spela och sjunga, ta oss en tår,
roa oss jemt, så godt man förmår.
En fröjdefull jul
i slott som i skjul!
Salut för det år,
som snart är på bår!
Ärlig salut skall det kommande ha,
ärlig salut för mitt publikum — ja,
lufvan jag svingar och ropar hurra.

Nisse.

Digitized by Google

Vårpoesi.

Humoresk af *Leo*.

»Det måtte ändå vara någonting besynnerligt med våren, någonting som gör folk kollrigt och underligt.»

Så mumlade redaktören för Sandköpings Allehanda en vacker vårmorgon och afbröt för ett ögonblick sin sysselsättning med morgonposten.

»Här har jag,» sade han, »icke mindre än fem vårpoem, insända till i dag. I går kastade jag sju i papperskorgen. I förgår tio, om jag mins rätt. Ja, det måtte ändå vara någonting besynnerligt med våren!»

Redaktören tystnade, skakade på hufvudet och såg grubblande ut genom fönstret.

I detsamma hördes en skygg knackning på dörren; den öppnades omsider, efter flera vänligt lockande »stig in» från mig och redaktören, och en ung man visade sig på tröskeln. Den unge mannen tycktes icke ha riktigt rent samvete. Han harskade sig, såg besvärad ut och tycktes ha slagit rot i tröskeltiljan. Ändtligen kunde han förmås att stänga dörren bakom sig och träda ett par alnar fram på golfvet.

Digitized by Google

»Hvad behagas?» frågade redaktören med en viss retlighet i stämman.

Den unge mannen rodnade och började feberaktigt trefva i bröstfickan.

»Notis, förmodar jag,» sade redaktören uppmuntrande och sträckte ut armen mot ynglingen.

»Nej — hm — jag — hm — hade ett — hm — litet poem — hm —»

Den unge mannen talade mycket ansträngt och rodnade ännu djupare.

»Vårpoem?» frågade redaktören ironiskt.

»Ja, ett poem — hm — om — lärkan.»

»Om lärkan,» utropade redaktören muntert. Han trefvade i brefhögen framför sig, fick fatt i en pappersremsa, lyfte den mot ögonen och talade:

»Jaså, ett poem om lärkan. Det var riktigt roligt! Här har jag ett förut. Alldeles färskt. Insändt i dag. Heter »Lärkans vårtanke» Ett riktigt bra poem. Här skall ni få höra en stump.»

Och han läste:

»Lärkan drillar i skyn,
högt öfver skogens bryn,
lärkan drillar och tänker
på all den glädje som
vår'n i sin rikedom
åt lilla lärkan skänker.»

»Hvad tycks?» frågade redaktören och sände en pröfvande blick mot den unge mannen. »Förekommer någon så bra point som den der i ert poem?»

Ynglingen såg ut, som om han önskat sjunka ned i jorden. Han harskade sig, men lyckades ej få fram ett ord.

Digitized by Google

Då reste sig redaktören. Han gick fram till ynglingen, lade sin hand, vänligt på hans axel och sade i faderlig ton:

»Nej, min unge vän, jag tror inte, att det förekommer någon så bra point i ert poem som i det här. Och ändå, tänk er det, kommer jag inte att använda det här heller, vår tid är prosaisk, unge man. Den bryr sig inte ett dugg om hvad lärkan tänker. Lyssna till en äldre väns råd: afstå från att bekymra er om våren! Den sköter sig sjelf. Och vill ni nödvändigt skrifva, så skrif notiser. Ni får bra betalt för dem. Fem öre raden i bästa fall! Och farväl nu! Jag har vigtigare sysselsättningar —»

Redaktören vinkade med handen, och den unge mannen försvann hastigt som bortförd af en cyklon.

Knappt hade han aflägsnat sig, och knappt voro redaktörens och min sax i färd med att misshandla dagens tidningar, förrän dörren våldsamt slets upp och Sandköpings fetaste borgare, slagtarmästaren Johan Petterson, vältrade sig in i rummet.

»Nej se, herr Petterson,» ropade redaktören och ilade upp från stolen för att trycka den inkomnes hand. Men i slagtarens ögon låg en eld och glödde, som kom redaktören att rygga tillbaka.

»Hur — hur — står det till med herr Petterson?» frågade han häpen.

»Hur det står till,» muttrade slagtaren med en röst i hvilken illa qväfdt raseri brottades med en naturlig godmodighet. »Åja, så der. Men det hör inte hit! Jag kommer för att fråga, hvarför inte redaktören tog in mitt poem —»

»Ert poem,» suckade redaktören förtviflad och sjönk

Digitized by Google

ned i sin stol. »Ert poem! Ni skrifver således poem, herr Petterson. Ni!»

Han tystnade och for med handen öfver pannan liksom för att känna efter, om han var vaken eller drömde.

Slagtarens dåliga humör tycktes få ny näring af redaktörens häpna utrop.

»Jag? Ja, just jag! Hvarför skulle inte jag skrifva poem? Tror ni inte jag kan det? Jag skall tala om att jag skrifvit poem, innan ni blef född. Och det bra poem ändå.»

Han torkade sig med näsduken i ansigtet för att aflägsna den framvällande svetten! Så högg han i igen:

»Ja, hvarför tog ni inte in mitt poem? Skulle verkligen roa mig att få veta det. Var det kanske för dåligt för Sandköpings Allehanda?»

I sista frågan låg en snärjande ironi förborgad, som gjorde redaktören förtviflad.

»Bäste herr Petterson,» stammade han, »bäste herr Petterson! Jag förstår verkligen inte — jag begriper verkligen inte. Ert poem måtte — ja, det måtte — på något sätt — Hur hette det? Jag erinrar mig inte —»

Det var riktigt sorgligt att se den stackars redaktörens vånda.

»Hur det heter, jo, det kan jag tala om, om redaktören glömt det. Det hette »Sippans bön,» »Sippans bön», just så. Och bra var det. Så tyckte alla derhemma.»

Redaktören hade nu hemtat sig något.

»Sippans bön?» Jag tror jag mins den. En liten bra bit. Men den lämpade sig inte riktigt för vår tidning. Herr Petterson får förlåta, att vi inte fört in den. Men se, en tidning har så knappt om utrymme. Och se'n —»

Han tystnade af fasa, ty han erinrade sig i det

Digitized by Google

samma, att manuskriptet till den lilla dikten vandrat sina många likars väg till papperskorgen. Och en aning sade honom, att slagtaren skulle återfordra det. Aningen bedrog honom inte.

»Kunde jag få tillbaka manuskriptet,» sade slagtaren onaturligt torrt.

Redaktören svettades stora droppar.

»Manuskriptet? Bästa herr Petterson, manuskriptet fins nog — men — ja, var snäll kom igen — jag är tyvärr nu så upptagen att —»

Slagtaren tycktes ha läst sanningen i redaktörens ansigte. Han gick utan att säga farväl, men slog till ersättning igen dörren onödigt hårdt. I hans min låg någonting som sqvallrade om, att Sandköpings Allehanda kommer att förlora en prenumerant nästa qvartal.

När han aflägsnat sig, hörde jag redaktören mumla för sig sjelf:

»Gamle slagtar'n! Skrifver poem! Ja, det måste vara någonting besynnerligt med våren! Det måste vara någonting besynnerligt med våren!»

Digitized by Google

Fiffigt.

Herr Petterson kommer hem på qvällen i ett miserabelt humör och utöser sin vredes galla, inte öfver fru Petterson, ty hon är fridlyst, utan öfver mat och jungfru, hvilket retar denna ända till ursinne. Men så skall också gubbstulten få sina fiskar varma för besväret! —

Följande morgon kommer jungfrun, utan att vara tillsagd, in i sängkammaren med en kopp rakvatten, hvarpå hon skyndsamt ställer i ordning hela rakattiraljen.

»Hvarför kommer hon in med det der?» hväser fru Petterson förargad från sin säng. Det är ju ingen, som bedt henne om det?»

»Nej, det är det inte,» svarar jungfrun med låtsad förlägenhet, »men jag tyckte det — det kunde behöfvas, eftersom — hm — jag kände, hur lång — skäggstubb herrn hade på hakan i går!»

Och med ett illvilligt leende går hon sin väg, hvarpå fru Petterson ögonblickligen tar hand om konversationen och tvålar till den stackars Petterson, så att det är en riktig lust och glädje för jungfrun, der hon skadeglad står vid nyckelhålet och håller utkik.

Digitized by Google

Karnevalsgubbar

af *Edvard Forsström.*

Med rim af *Octavio Beer.*

Rosornas drottning *(framsväfvande).*

Ack, det är minsann ej ofta
jag som ljuflig ros får dofta!
Annars i en tarflig kofta
tjenar jag mitt bröd i — Tofta!

Digitized by Google

Harlequin *(slår till en pickelhufvad knekt med träbattongen).*

Kors, så morsk monsieur ser ut,
fast han aldrig luktat krut!
Harlequin, mer resolut
fruktar ej att utan prut
gifva hvarje twärvigg stut!

Den pickelhufvade.

Donnerwetter, junggesell! —
Vågar du att ge mig smäll
midt på denna högtidsqväll!

Digitized by Google

Vänta mans! — Är du ej snäll,
gifs för dig ej mer appell,
då i ledet bums dig ställ!
Der blir du minsann ej säll!

Amor.

Nej, hör bara hur de rimma
medan bacchibarnen stimma,
i ett haf af vällust simma,
som sig bör vid denna timma!
Trånfullt fagra ögon glimma.
Hon *der skall min makt förnimma.*
(*söker famna en förbiilande geting*).

Digitized by Google

Getingen.

Fick du kyssen, spjufver? — Nix!
Vet du ej, att **jag** *ock sticks?*
Med en enda liten knix
föll min örfil, som en blixt,
för hvar djerfhet, som begicks!

(*slår till Amor och försvinner med en piruett*).

En fet munk.

Salve! Fast just inte mager,
jag almosor gerna tager;
har absolution på lager
för hvar liten snärta fager.
Och det står i öppen dager
hur jag skrymtar och bedrager.

Digitized by Google

Mefisto *(till munken).*

Bah! Din konst deri är ringa
mot **mitt** *sätt att folk betvinga.*
Se, jag vet att **njutning** *bringa,*
låter guld förföriskt klinga,
lätta nymfer sig bevinga,
som med vällustpilar stinga;
vill som lön blott **själ'n** *betinga.*

Satungar *(i flock).*

Gladt i mästers spår vi svärma,
söka dygdens genier härma.
Att oss männens hjertan närma
bringa vi försåtlig värma.

Digitized by Google

Dygden. (*Federationsqvinna*).

Ja, i skryten på ert vis;
verlden högst dock ger mig pris.
Mins, hur jag ur Paradis
en gång dref er med mitt ris!
När jag bjuder andlig spis,
tål jag mången plump malice,
ty jag skyddas — af polis.

Bacchus (*rusig*).

Vackra barn — hur fasligt qvicka!
Låt oss hellre muntert dricka,
tills i Morfei famn vi nicka!
Om jag ock hörs rusig hicka,
vet jag dock mig trefligt skicka
vid mitt glas och med min flicka.

Nisse (*som prins Karneval*).

Digitized by Google

Nå, godt folk, ha' vi ej gladt
kanske denna högtidsnatt?
Jag en ära alltid satt
i att skapa galna spratt,
narra jordens barn till skratt.
Om jag också nämns besatt,
är jag karl dock för min hatt,
eger **humorns** *rika skatt.*

Chorus (*af masker*).

Hell dig, prins! Om du ej fanns
gafs ej glädje någonstans.
När du manar oss till dans,
glömma vi båd' sorg och sans.
Här i ljus och färgers glans
mången salig njutning vanns,
derför tag vår hyllningskrans!

Digitized by Google

Småtrefliga annonser.

I »Snällposten» för Febr. 1850 läses följande annons: »*Att man kan vinna uti kraft utan att förlora uti hastighet;* Att ingen attraktion gifves mellan jorden och de på den samma befintliga Kroppar och att gravitations lagen samt alla hittills antagna begrepper om rörelsen äro falske, bevisas af undertecknad. Att denna upptäckt är den största menniskorna hittills gjort förutsätter jag icke betviflas, samt att den som interesserar sig för mensklighetens väl i följd häraf erkännande att *fördom* är hvarje slutsatts hos den som icke känner det hela i sitt oändliga omfång och försummar *något* i undersökandet af saken, icke uraktlåter att undersöka ifrågavarande

C. Hallberg,

Var jag träffas fås att veta här.»

I Öresundsposten N:o 21 för 1852 läses följande, annons, i hvilken man lätt igenkänner Orvar Odds egen artiga penna:

Observera!

Den intagande lilla Cendrillonssko (med träbotten), som af en ung skönhet förliden måndagsafton i mörkret tappades, vid brådska att från gatan hoppa tillbaka in genom ett öppnadt fönster, har råkat i samvetsgranna händer och skall med största beredvillighet återlemnas af upphittaren, hvilken gerna tillämpar äfven på en fruntimmerssko den gamla visa satsen, att det är icke godt att vara *omaka* här i verlden! Adress här.»

Digitized by Google

Nöjet af att ega en hund.

Af *Jöns Träbock.*

Att hålla sig med hund är visserligen en smula dyrt, men jag resonnerade som så, att om jag drar in på någon annan utgift, till exempel krono- och kommunalutskylderna, så kan jag mycket väl lägga mig till med en hund. Jag beslöt alltså att skaffa mig ett sådant fyrbent sällskap och började derför studera hundannonser. Bland dessa fäste jag mig särskildt vid en, hvari utbjöds ett ovanligt vackert exemplar för billigt pris.

Jag infann mig på ort och ställe, ett hus långt ute på Söder, och blef hänvisad fyra trappor upp till enkan Lundström, som uppgafs vara hundegarinnan. Men hon var stendöf, sade man, och jag borde derför bulta hårdt på dörren. Jag gjorde så. Ett ihållande hundskall svarade inifrån.

— Det är min blifvande hund, tänkte jag; påpassligt djur och godt skall.

Vid mitt inträde i rummet möttes jag af en långbent, rankig hundvalp, som såg ut att vara omkring åtta månader gammal. Det första han gjorde, var att hoppa

Digitized by Google

upp på mig och nafsa efter min blanka cylinderhatt, som synbarligen föll honom i smaken.

— Moje! hvad tar han sig till? hutade gumman åt honom, i det hon flyttade glasögonen för att bättre kunna iakttaga min person.

— Är det den der, som är till salu? frågade jag.

— Nej, snälla herrn, han är inte alls farlig, bara lekfull.

— Är han till salu? upprepade jag.

— Hva' säger han? I Falun — — — —

Sedan jag en stund öfvat mig med att skrika gumman i örat, lyckades jag göra mig förstådd och fick veta att Moje var ett utmärkt djur, 9 månader gammal och kostade 30 kronor. Men jag önskade se på honom litet närmare, innan jag beslöt mig för köpet. Moje hade emellertid gömt sig undan, och gumman måste derför ropa och söka honom öfver allt. Ändtligen anträffades han under sängen, der han som det tycktes, var upptagen af en synnerligen intressant sysselsättning. Och då han efter mycket besvär blifvit framdragen på golfvet, befans han inneha den ena af mina splitter nya handskar, eller rättare fragmenterna deraf.

Trots denna Mojes utpräglade egenskap att vilja äta cylinderhattar och handskar, föll han mig rätt bra i smaken, och jag beräknade, att han med tiden genom lämplig dressyr kunde bli en bra hund. Jag uppgjorde derför köpet och begaf mig i väg, ledande hundkräket i ett rep hvarmed jag i förväg försett mig,.

Allt gick bra ända tills Moje fick syn på en katt, som sprang öfver gatan. Då förlorade han all sjelfbeherskning, slet sig ögonblickligen lös och satte i väg efter villebrådet. Begge försvunno snart ur min åsyn bakom närmaste gathörn, och jag hann sjelf fram alldeles lagom

Digitized by Google

för att bevittna, huru Moje fick ett nyp på nosen af kisses klor. Detta slut på jagten hade Moje säkert icke beräknat, och det var mer än han med lugnt sinne kunde bära. Han började med ett barns hela förtviflan att tjuta, och jag kunde hvarken med vänligt tilltal eller hot med käppen förmå honom att lugna sig.

Inom kort hade en folksamling bildat sig omkring oss, och man frågade mig från alla sidor, hvad som var å färde och hvad jag gjort hunden för illa. En gammal fru, som uppgaf sig tillhöra djurskyddsföreningen, höll en föreläsning för mig och lofvade helt vänligt att rekommendera mig hos polisen.

Helt plötsligt tystnade Moje och under ett högt skall tog han ett väldigt språng mot en pojke, som, på pojkars maner, då de vilja reta en hund, genom häftiga stampningar i gatan lyckats vända hans uppmärksamhet till sig. Pojken föll omkull och började skrika af förskräckelse. I det samma kom en polis till platsen.

— Jag märker, att hunden är folkilsken; är det er hund? säger lagens väktare.

— Ja det är allt ett snyggt sällskap, herrn der och hans hund, upplyser en gammal käring; först slår han hunden, så att han gallskriker, och sedan flyger hunden på folk. Usch då, kan konstapeln tåla det der?

— Tyst käring, säger Hermandads tjenare, jag sköter min pligt, utan att ni behöfver lägga er näsa deri. Och vänd till oss, d. v. s. Moje och mig, befaller han:

— Ni följer nu med till vaktkontoret, både herrn och herrns hund!

Jag sade konstapeln, att, om han hade något ärende till vaktkontoret, kunde han gerna gå ensam, jag tänkte icke under några omständigheter följa honom. Och för öfrigt kunde han dra så långt vägen räckte och låta

Digitized by Google

hederligt folk gå i fred. Det var icke värdt, att han rörde mig med ett finger, ty då — — — —

Förmodligen tyckte den nyss omtalta käringen, att allt detta var bra sagdt af mig, ty plötsligt hade jag henne till bundsförvandt och i ett andetag öfveröste hon konstapeln med en störtskur af ovett samt lät honom till punkt och pricka veta, hvad han var för sorts karl.

Käringen fick för sin glappmunthet medfölja oss till vaktkontoret, ty dit bar det ändå, trots alla protester från såväl min som hennes sida. Der uppsattes nu rapporter om mina, Mojes och käringens hiskliga förseelser. Om mig hette det, att jag slagit min hund, att jag förorsakat folksamling, att jag visat vanvördnad mot ordningens upprätthållare och vägrat åtlyda honom; om Moje, att han var folkilsken, att han saknade nosgrimma halsband och skattemärke, och att han för öfrigt var en illa uppfostrad hund, som icke borde få gå ute på gatorna; och om käringen, att hon lagt sig i polisens görande och låtande samt oqvädat honom m. m.

Sedan jag för att lättast komma ifrån saken skrifvit erkännande för min och Mojes del, aflägsnade vi oss begge. (Käringens vidare öde känner jag icke, men har anledning tro, att det gick henne illa, ty när jag lemnade vaktkontoret, var hon som bäst i färd med att skälla ner hela personalen der inne).

Någon tid efteråt fick jag plikta en vacker summa och ålades att betala dubbel hundskatt och förse Moje med munkorg.

* * *

Detta värde läsare var endast början af Mojes korta lefnadssaga. Sedan han under loppet af ett par veckor

Digitized by Google

stält till tusenden spektakel, såväl i hemmet, som på gator och kaféer, lade han sig sjelfmant ner att dö i valpsjukan. Och väl var det.

Efter den betan betalar jag hellre mina kontributioner än håller mig med hund.

Digitized by Google

Åt damerna företrädet!

Frun: Det är för svårt att vår Emil har börjat dricka. Der har du följderna af ditt dåliga exempel!

Herrn: Alldeles som det inte var du som först vande honom vid flaskan!

Digitized by Google

Löjtnant Snobbspets nya uniform.

(Parodi på »Konungen» af *Runeberg*.)

Den bålde löjtnant Snobbspets,
om lifvet snörd och smal,
bröt af sin gälla hvissling,
tog ljud och höll ett tal.
Åhörare den gången
han hade endast en,
det var betjenten Borstman,
ej någon mer än den.

Och löjtnanten tog ordet
och talte allvarsam:
»Min nya uniform — ack! —
du genast skall ta fram!
Hvad den är söt och stilig
och chic på alla vis,
den sitter liksom gjuten
på kroppen, ja, precis!

Digitized by Google

Jag profvat den vid spegeln
och profvat omigen,
men har ej kunnat skåda
mig nöjd uppå den än.
Emellertid så är det
likväl en harmfull sak,
att ej man kan i spegeln
sig se ordentligt **bak.**

Och nu så har jag fattat,
förstår du, ett beslut:
Jag på en rund i staden
skall nu spatsera ut.
Jag tänker nämmeligen
att tjusa till i dag
hvarenda »qvinns» i staden
med elegans, behag.

De noblaste af handskar
jag derför lägger an,
ty slika alltid höfves
en krigs- och gentleman.
Så vill jag kring mig gjorda
mitt nya, propra svärd,
med balja, blank som solen
och lika mycket värd.

Du, Borstman, skall mig hjelpa
min ena handske på,
den andra vill jag hoppas
att jag får på ändå.

Digitized by Google

Din ålder, gamle Borstman,
gör kanske ock dig värd
att spänna kring min midja
mitt eleganta svärd.

Den bålde löjtnant Snobbspets,
högtidlig, lik en Gud,
stod snart med Borstmans tillhjelp
uti sin fulla skrud.
Och se'n med stolta later
och näsan käckt mot skyn
han ut på gatan trädde,
en härlig ståtlig syn! — — —
— — — — — — — — —

Hur månget qvinnohjerta
han satte uti brand
allt på sin rund i staden,
det vet jag ej ett grand;
men visst hvar fru och fröken
och jungfru och madam
på honom hänryckt glodde,
der han sågs trippa fram.

Emil P.

Digitized by Google

Konseqvent.

— Hur kommer det till att du äter ute i dag?
— Ah, jag blef litet rasande derhemma.
— Ja, det är märkvärdigt, hustru min och jag ha bara haft en enda tvist se'n vi gifte oss.
— Om jag inte missminner mig, var det redan litet gurgel på ert hemkomstöl.
— Ja, det är just den tvisten, som inte slutat än.

Digitized by Google

Kulturhistoriskt småsnack.

För Nisse-kalendern af *Skinfaxe.*

I.

Windahl.

I Hammarsköld-Sondéns Svenska Vitterhetens Historia omtalas en svensk poet för 100 år sedan med följande ord:

E. A. Windahl, en om hvars lefnadsomständigheter jag ingenting kunnat erfara, utgaf »En liten rimmares försök». De äro numera nästan alldeles bortglömda och vittna i allmänhet, att författaren visst aldrig kännt något annat rus, än det man dricker sig till.

Vidare omtalas mannen i de härom året i Ahnfelts Dagens Krönika aftryckta spionbrefven från Hans Hierta till Reuterholm (originalen förvarade i Utrikeskabinettet), deri Windahl kallas »en viss ortens [Falu-ortens] bränvinsrimmare».

I C. M. Carlanders Anteckningar om Svenska bibliotek och Exlibris, I, s. 366, berättas, att Windahl haft ett mycket vackert och rikhaltigt bibliotek samt att han användt särskildt Exlibris: *N:o . . . Er. Ad. Windahl. Hyllan . . . År 17 . . .*

Detta var allt hvad man kunnat utleta om mannen tills den, hvilken skrifver dessa rader, sommaren 1890

Digitized by Google

kom honom litet närmare på spåren, hvaraf det biografiska resultatet här framlägges.

Erik Adolf Windahl var född i Nerike 1760. Hans informator var, att döma af ett hans poem, s. m. biskop Wallqvist. I medlet af 1780-talet synes Windahl börjat göra sig ett namn såsom författare på vers: det d. 6/8 1786 dagtecknade helsningspoemet till landshöfdingen, grufrätten, magistraten m. fl. i Falun, hvilket invigde Axmar'ska tryckeriet i nämda stad samt framkom i Axmars namn, var författadt af Windahl; äfvenså är den i »Bacchi Handbibliotheque», III, året förut intagna visan »Friskt courage, låt oss dricka!», hvilken tillskrifvits Kexel och intagits i alla upplagorna af dennes skrifter, i verkligheten författad af Windahl. Ännu en af Windahls visor — den cyniska »Vill du väl veta, min käraste bror, huru först Eva att älska sig lärde» — har tillskrifvits en annan poet: Wadman, men med orätt. År 1788 utgaf han första och 1799 (ej 89, såsom Hammarsköld och vidare efter denne öfverallt uppgifvits) andra delen af »En liten rimmares försök». Den 1 november 1798 spelades å Falu teater af Johan Petterssons »comœdie-trupp» en af Windahl författad »Prologue, kallad Wördnadens tempel, uptäkt i Fahlu grufva» (sångerna derur meddelas här nedan). Windahl har dessutom från trycket utgifvit: »Dalarnes fröjdeqväde vid början af 1788 års fälttåg», »Tal till Cavalleri-Corpsen i Fahlun» samt diverse poem i tidningar. År 1791 fanns Windahl i Örebro, men 2 à 3 år derefter var han bosatt i Falun. I sistnämda stad var han dels redaktör af det af Axmar utgifna »Fahlu Vecko-Blad», dels ordinarie stadsfiskal, båda befattningarna enligt annonser i nämda tidningar. Äfvenledes sysslade han der med kommissionärskap samt sålde böcker och egendomar*.

*) Sistnämda uppgift ben. meddelad af kamrer K. F. Werner.

Digitized by Google

Såsom prof på hans poetiska talang må meddelas de ofvan omnämda styckena.

Skål.

Friskt courage, låt' oss dricka!
Vivat den, som dricker mest.
Zephis' skål, min enda flicka,
Alla andras skål dernäst.
Under vällust hjertat blöder,
Om min lilla glöms i dag.
Kling — klang — lustiga bröder!
Han I flickor, gör som jag.

Bacchus, låt din tunna drypa
Som det största vattenfall!
Far jag kull, så kan jag krypa.
Botten likväl tömmas skall.
Hjertat mod af kärlek finner
När som vinet styrkt min själ.
Kling — klang — för den som brinner
Och för den som dricker väl!

Röster
ur
Prologuen
Vördnadens tempel.

Upptäckt i Fahlu Grufwa af *Erik Adolph Windahl* och uppförd af Johan Peterssons Comœdie-Troupp d. 15 November 1798 på Theatern i Fahlun, föreställande Orten Stjernkronan uti Grufwan, som förändrades till et Tempel.

Aria.

Från den Magt, som Werlden kallar
Och på Ödet härska wet,
Hör hvad röst ur klippan skallar,
Ljudande Allsmägtighet!

Digitized by Google

Mins, hur Hjelten dig besökte!
Faran häpnande försvann,
Och dess blickar dig förökte
Hvaruti du skatter fann.

Chorus.

Dyre Kung! i dessa minnen
Gud och folket röja sig,
Och i alla Swenskars sinnen
Helgad är en Thron åt *Dig*.

Röster.

Afund, flydd från Werldens Throner,
Sig för *Gustaf Adolph* lagt,
För at här i millioner
Räkna Kungars största Magt.

Välmagt öfver Swea länder,
Ifrån mörka djupa wrår
Bragt af arbetsamma händer,
Åt sin Konung offra får.

Jordbruk, Handel, Näring, Slögder,
Lärdom, Snille, Religion
Skal til alla Wisdoms högder
Understödja *Wasars* Thron.

Lyd, Natur, at uppenbara
Detta rika framtids arf,
Som en forntid bjöds at spara
Gustaf Adolphs Tidehwarf.

Chorus.

Dyre Kung! i dessa minnen o. s. v.

Digitized by Google

Men det mest lyckade poem, som tillskrifves Windahl, är onekligen följande beskrifning på den tidens grilljannar:

Crête de Coq.

Ordensvisa.

Afsjungen i ett slutet sällskap af ***Kuckeliku-orden.***

Ännu må vi fröjdas, o bröder! Ännu
de borgade drufvorna pressa,
och älska, och sjunga vårt *kuckeliku*,
och kamma i vädret vår hjessa —
snart stundar att trängta och icke förmå,
då tinnarne skola bli kala,
och vingarne klippta, och fjädrarne grå,
och tupparne mera ej gala.

Thy slutom vår krets kring en rykande bål,
och upphöjom festliga sånger,
och drickom och klingom en vördnadsvärd skål,
och klingom den tusende gånger:
det snillets, som först i en tuppkam stod opp,
att glänsa på taket af hjernan
och hvälfde gudomligt sin yfviga topp
likt alpen, till grannskap med stjernan.

Ja! lefve den ädle! Han gaf ej sitt namn
åt verlden och fick inga tempel;
men är han ej mer, skall hans doftande hamn
se lefvande dock sitt exempel,
se tuppkammar hållas i ära och ans
och, länge som seklerna hvälfva,
på samtida, framtida hjessor i glans
likt himmelska eldstungor skälfva.

Digitized by Google

O! hören, I knoddar! O! märken mitt ord,
I sprättar med plym eller penna!
För eder allena var tuppkammen gjord,
på den skall man eder ock känna:
Thy svärjen att evigt er *Crête de Coq*
för sköflande saxar förskona!
O! Svärjen, att ingen med lock eller pock
skall platta till nacken er krona!

Det var ock en tid — och den var ej långt bort —
I *kycklingar* hetten: I voren
det äfven, gunås! med de krusigt och kort
befjunade hufvun I boren.
Välsignen, o bröder! er *Crête de Coq!*
Välsignen de hufvun I bären!
De vittna för hvar — om ej dum som en stock —
att fullstora *tuppar* I ären.

Må fädernas plumphet med fädernas blod
förädlas, förfinas i eder;
ty plumpa de voro som lejon i mod
och plumpa som lamm uti seder,
J, kromen er! borsten er *Crête de Coq,*
i tupparnes mod, till bataljen!
Men gäller det hårdt, tan er tillflygt ändock,
på tupparnes sed, till seraljen.

Och doften af cedro, och läspen med ton
af tanke, än inombords sluten —
med näsa i vädret, med hals i kapson
tre tum öfver hakan, snedt knuten —
en nacke, än stubbad, än spetsad i snärt —
ett rör att för myggorna hägna —
en frackunge, sneddad till likhet med stjert —
med mera som tuppar kan ägna!

Digitized by Google

Men hören, I knoddar! och märken mitt ord,
I sprättar med plym eller penna!
För er var dock särdeles tuppkammen gjord,
på den skall man bäst er ock känna;
Thy svärjen, att evigt er *Crête de Coq*
för sköflande saxar förskona;
o, svärjen, att ingen med lock eller pock
skall platta till nacken er krona!

Ty likasom skägget var prydnad för män,
så är ock för tupparne kammen...
Och någon af oss skulle vanvårda den?
Afvärjen, o bröder! den skammen!
och minnens, att de, som åt *Crêten* ännu
ge nyare, högre fasoner,
vid brödernes högljudda »kuckeliku»
få heder och namn af: *kalkoner*.

Windahl afled i Falun d. 10 juni 1803. Ganska vackra minnesverser öfver honom meddelades i ofvan nämda veckoblad; det heter deri bl. a.:

I vänner af redlighet, ära och dygd!
I vänner af fädernelandet!
I, som uti Dalarnes fredliga bygd
värderen samhälliska bandet;

I alla, som lemnaden bifallets röst
åt Windahls medborgliga sinne,
bevaren hans bild uti trofasta bröst
och hedren hans älskade minne!

* * *

Digitized by Google

II.

Sohlbergskan.

En vacker afton sommaren 1837 satt *Lars Hierta*, Aftonbladets mäktige redaktör och egare, på ett säte utanför den gamla de Broën'ska teatern å Djurgården. Han bevistade spektaklet, men det var nu mellanakt. Huset var fullt, och äfven utanför svärmade en mängd menniskor i det härliga promenadvädret. På en gång uppenbarade sig en 3 à 4 pojkar utbjudande Aftonbladet. Kolportörsväsendet var då i Stockholm nästan okändt, hvarför ock de små tidningsförsäljarne väckte en del uppmärksamhet. Hierta sjelf, hvilken naturligtvis kände till från spalt till spalt hvad hans eget organ den qvällen bjöd på, köpte icke, men bland de omkring stående eller sittande gingo exemplaren åt, och man började ögna igenom dem efter senaste nyheterna. Hierta märkte inom kort, huru man började skratta; så vändes blickarne mot honom och man skrattade omigen och grinade, och, till sist kom en bekant och räckte, med en lustig grimas honom Aftonbladet. »Jag såg deri», berättade Hierta många gånger sedan, »och trodde jag blifvit tokig.» Tidningens format, papper, tryck, utstyrsel, till och med annonsclichéerna — dessa senare befunnos sedermera ha »tjuflånats» — allt var precis som det verkliga Aftonbladet — men innehållet! Från början till slut idel skoj och drift och ovett mot Hierta och hans blad!

Bland annat fick Hierta läsa en monolog: Aftonbladet står i djupa tankar och klår sig eftertänksamt i hufvudet:

Digitized by Google

— — — — — — — — — — — — —
En gång rådfrågade jag madam Sohlberg.
Hon svarte mig: Din tidning räcka skall,
om än natur dermed till ända ilar,
om än Statstidningen i polemik
med dig går in, fastän hon det afsvurit.
— — — — — — — — — — — — —
Men hör! hör, Lars! hvad som jag nu dig säger!
När ikring Aftonbladskontoret trängas
allt färre käringar, när källarsvennen
utropar: »Hu! ett tråkigt Aftonblad!
Då är jag mera nöjd med Allehanda.»
När jäspningar kring dina spalter susa
och borgersmännen somna öfver dem,
var då uppå din vakt! Då är det tid
att visa verlden, hvad du än kan vara.
Då har du sett, som Brutus vid Filippi,
ditt öde, varnande, stå framför dig.
Då är det tid att segra eller dö.»
Så talte madam Sohlberg. — — —

Det hela var ett qvickt, men rätt elakt skämt, som de bekante författarne Nicander, pastor G. H. Mellin och kammarjunkaren Karl af Kullberg tillåtit sig mot sjelfvaste Storhertigen, såsom Lars Hiertas vanliga vedernamn i den tidens polemik var.

Nicander, Mellin och Karl af Kullberg, dem känner äfven nutiden väl till, men hvem var *madam Sohlberg*, hvilken framställts såsom den varnande sierskan vid Aftonbladsfurstens sida?

Referat öfver en uppseendeväckande rättegång några få månader förut gifva svar härpå.

I oktober 1836 hade en äldre änka i Stockholm för ordningsmakten anmält, att en annan änka, vid namn Sohlberg, innästlat sig i hennes förtroende samt lyckats inbilla henne, att hon hotades af bysättning, hvadan madam S. förmått henne för en tid lemna hufvudstaden, och under

Digitized by Google

denna bortavaro hade Sohlberg alldeles utplundrat henne och försålt eller pantsatt hennes vackra och betydliga förråd af kläder, linne, nipper, husgeråd med mera.

Denna madam Sohlberg häktades och inställdes först för poliskammaren och derifrån för kämnärsrätten.

Maria Charlotta Uladia Sohlberg befanns vara en medelålders menniska, klädd i hatt och slängkappa samt uppgaf sig vara hofslagaredotter från Carlskrona, der hon blifvit gift med en löjtnant Sohlberg, efter hvilken hon nu sedan 16 år tillbaka vore änka. I Stockholm hade hon försörjt sig med hvarjehanda fruntimmersslöjder, uppgaf hon sjelf, men vid visitation i hennes hemvist, i samma hus som Malmens källare vid Myntgatan, kom man tydligen på spåren hennes egentliga verksamhet. Man fann der nämligen, utom två vanliga kortlekar, 12 stycken kort af gul och 9 stycken af röd färg, en svartkonstbok, diverse påsar, dels tomma, dels fylda med kattklor, svinborst, benskärfvor, utdragna tänder och annat »trolltyg», tre papperskonvoluter med i hvardera inlagda tre nya men i kanten brända sexstyfrar, vidare en luktvattensflaska, fyld med något slags stinkande fluidum, tre stycken med rödt garn sammanlindade treuddiga gafflar, tre mindre, i korsväg växta och där huggna ekkubbar med islagna spikar samt sirade med rödt, grönt och hvitt garn, och slutligen en blank yxa med ett egendomligt formadt skaft.

En mängd personer, som dels varit med, dels egde någon kännedom om de af Sohlbergskan öfvade svartkonsterna, hördes inför domstolen.

En kakelugnsmakarehustru Sofia Landgren berättade, att hon för 8 år sedan gjort bekantskap med änkan Sohlberg; att Sohlberg först spått Landgren, men sedermera på ett för Landgren oförklarligt sätt och med sådan tjusningskraft dragit Landgren till sig, att denna sedermera

Digitized by Google

nästan aldrig kunnat vara skild från Sohlberg; att Landgren på Sohlberg offrat mycket penningar — att ej tala om kaffe och socker —; att hon sett mycket folk af ej minst de s. k. bättre klasserna dagligen besöka Sohlberg för att låta spå sig; och af dessa hade sibyllan mottagit betydliga penningsummor; att när kontanta inkomster icke vankats, Sohlberg narrat sina klienter att i en »trollkruka» nedlägga hvad af nipper och andra värdeeffekter de haft på sig eller kunnat anskaffa, hvilka saker skulle qvarligga i 8 dagar, men hvarunder de naturligtvis af Sohlberg förts till pantlånare, utan att egarne någonsin återsett dem; och till sist hade Sohlberg underhållit en mansperson vid namn Bylow, den hon inför sina bekanta upphöjt i friherrligt stånd genom att titulera och presentera såsom »sin lilla baron».

En mamsell Qvarnström berättade, att hon mot en större guldring, 1 par guldörhängen, 1 silfversked och 10 riksdaler banko kontant af Sohlbergskan blifvit spådd angående sina framtida öden; dessa hade försäkrats skulle uppfyllas af en skånsk grefve, som hade »många, många tunnor guld», men vore af en ganska långt framskriden ålder, hvadan den värda mamsellen äfven förespeglades ett trefligt änkestånd. En hushållerska Hallström hade ungefär liknande att förkunna, med undantag af att hennes utkorade brudgum skulle vara »en rik prest».

Mycket munterhet väckte ett derpå framträdande vittne, dygdädla mamsell Emilie Ramén — en ung dam, hvilken en tid tillhört hofsekter Berggrens kringresande teatertrupp, der hon varit kamrat med bland andra Emilie Högqvist, men sedermera »dragit sig tillbaka till privatlifvet», hvilket dock kom att blifva rätt »publikt» —; hon hade i ett händelsevis inträffadt tomt och ensamt ögonblick gått till den allvetande Sohlbergskan, för att

Digitized by Google

söka tröst för det närvarande och hopp för framtiden. Denna mamsell hade sluppit med att betala mer än 1 riksdaler, men ändock utlofvats »en ung och vacker krachanerad fästman»; »men» — förklarade mamsellen inför rätten — »då nu Sohlbergskan kröpe i kurran, kröpe väl fästmannen i skrinet».

De största och dråpligaste af sina trolldomsunder hade likväl Sohlbergskan utfört i det hus, hon senast bebott, eller Malmens källare. Två tjensteandar vittnade: att de en gång uti kakelugnen i källarsalen påträffat ett knyte med en deri nedlagd död orm; att vid ett annat tillfälle en så kallad qvastgubbe till Sohlbergskan medfört i en butelj ett lefvande exemplar af samma slags reptil; att källarmästarn och hans fru efter midnatt brukat i rummet afbränna svärmare och stänka kring smält svafvel, under det Sohlbergskan med dof ton uppläst besvärjelseformler; att den värda trion vid flera tillfällen satt sig *på borden* i källarsalen och . . . (derigenom skulle, förklarade Sohlbergskan, flere kunder lockas till dessa källarmästarns bord), hvarefter källarrådet och källarrådinnan fallit på knä och Sohlbergskan tre gånger tre spottat öfver dem och sjungit »på finska».

Sohlbergskan var i början trotsig och nekade till allt, men erkände under följande förhör hvad mot henne angifvits.

Hon dömdes för bedrägeri till fängelse och för signeri till 10 rdr 16 sk. b:kos böter, hvilken dom Svea hofrätt följande året faststälde. Hvart hon sedan tog vägen, veta vi ej, och det är väl också efterverlden likgiltigt.

* * *

Digitized by Google

III.

Karl XV och Ville Nyforss.

Det är i dessa dagar 30 år sedan Vestra Stambanan var fullbordad. På vanligt svenskt sätt hade invigningen försiggått: med fester och skålar och baler och middagar och tal hardt när utan all ända. Karl XV hade sjelf varit med »utefter hela linien».

Ett af de många ordenssällskapen i Stockholm — det är nu dödt: det lär festat ihjel, om ej sig sjelft, så åtminstone sin kassa, vid en minnesfest öfver Shakspeare några år derefter — skulle också fira den vigtiga kommunikationsledens öppnande, och detta skedde med en glad tillfällighetspjes, deri aktören *Vilhelm Nyforss* äfven uppträdde och sjöng en af honom sjelf författad visa.

Några dagar derefter fick Nyforss hefallning att på ett visst aftonklockslag inställa sig å Slottet. Han mottog denna befallning med mycken undran och gissning — litteris'arnes lyckliga tid hade då ännu ej för de sceniska storheterna bräckt —; men så kom han att tänka på den der visan, och nu blef ovissheten blandad med en viss dosis ängslan. Imellertid infann han sig och infördes till kungen, hvilken befanns sitta omgifven af sitt vanliga glada aftonkotteri. Kung Karl spände ögonen i Nyforss och sade med en viss sträfhet i tonen:

— Hör på, min kära Nyforss; du lär ha häromaftonen i sällskapet N. N. sjungit en visa om mej!

Nyforss kunde naturligtvis ej annat än, darrande på manchetten, erkänna att så förhållit sig.

— Sjung den der visan för oss! — befallde kungen,

Digitized by Google

— Åh, ers majestät; den är ... är ... — stammade Nyforss förläget.

— Vi ge fan hva' den är! Kläm du bara på! Här har du en pjolter att stärka kuraget och klara strupen med!

Och sedan Nyforss fått en dugtig konjak och några minuter att lugua sig på, stämde han — på den gamla melodien till »Karl Johan, vår kung, han kom som från höjden, vi sjunga i fröjden: Karl Johan, vår kung» — upp:

Så for han, vår kung
till vestgötastranden,
der Dickson räckt handen
till tjenst åt sin kung.

Och så sa' han, vår kung:
»Ej min nåd du skall mista,
du skall ha dej en »trissa»
som present af din kung.»

Och så söp han, vår kung,
han söp så med fäna,
tills han stod der allena
som »kringskuren kung».

Och så for han, vår kung ...
När han kom fram till Sköfde,
han sig läska behöfde,
vår älskade kung.

»D'ä' nog nu!» sa' vår kung,
»ej längre jag sparar;
der stod ju: »för karlar».
Dit ingick vår kung.

Digitized by Google

Och så — nös han, vår kung
i opinionen.
hos svenska nationen
det gjorde vår kung.

Kung Karl skrattade; — men aldrig fick Nyforss Litteris, han fick inte ens Vasen.

Digitized by Google

Från stora verlden.

— Ska' vi smacka åt hästen?
— Nää, de' ä' synd om åkarn: han körde mej från Stallmästargården i natt.

Digitized by Google

»Frithiofs Saga»

eller

En natt i — Warberg.

Också ett reseminne af ***Butcher.***

Fins något härligare, än att en söndagsmorgon — eller lördagsqväll, om ni så vill — få skudda stadsstoftet af sina på stenlagda trottoirer nötta pjexor och göra en liten tripp ut åt landet, der pjexorna visserligen inte blifva mindre stoftprydda, men der lungorna få göra eller återknyta bekantskapen med doften från bördiga åkerfält, ungbjörkar och syrener? Nej! Der glömmer man »björnarna» — om man har några, och hvem har icke det? Neka inte! Man glömmer deras brummande för lärkans tjusande drillar i rymden och man känner sig fri — om blott för några timmar.

Lägg härtill, ärade läsare, att resor äro bildande, och äfven en liten tripp är en resa. Jag frånser nu t. ex. spårvagnsresor, som endast äro fettbildande, och första, andra etc. resan snatteri, stöld o. d., som bilda den mörka baksidan af nationens stora civilisationsmedalj.

Nåväl! Hvem förtänke mig, att jag med intresse och glädje, dessa i menniskosinnet så sällsynta gäster,

Digitized by Google

omfattade ett tillfälle att deltaga i en utfärd från Göteborg till Varberg med det lefnadsglada sällskapet Par Bricole en söndag för några år sedan.

I god tid »samlade» jag mig vid jervägsstationen — ty färden skulle nämligen företagas å bantåg — der inom kort »tåget församlas» (som skalden sjunger) och rusar i väg »till södern, till södern!»

* * *

Då min mening nu icke är att skildra sjelfva resan, utan ett oförutsedt uppehåll vid målet, vill jag icke trötta läsaren med några mer eller mindre klyftiga reflexioner öfver hvad på vägen tilldrog sig min uppmärksamhet. Jag skulle ju då kunna tala om den lilla byn *Mölndal* med sina många fabriker och sitt slott, som egdes af herr D. O. Francke, hvars lott jag för öfrigt icke ville dela, men hvars slott jag ville ha; jag vill inte uppehålla er med ett slagsmål mellan några »ljusa möbler» vid *Lindome* (bekant för sina möbler) eller inviga er i några affärer som »aldrig komma på *Kungsbacka* räkning»; jag vill inte — så göteborgare jag är — låta fresta mig till att göra en vitz på *Backa*, vid risk att någon då kanske skulle be mig gå i *Åskloster*. Nej, till ämnet!

* * *

Hela sta'n var nere och tog emot oss. Till och med poliskonstapeln hade infunnit sig och såg ut som fruktade han en sammansvärjning mot sitt lugn.

Varberg är ingen stor stad. Man kan röka en cigarett medan man går igenom hela sta'n; men då måste

Digitized by Google

man röka fort och gå långsamt. Men en *vacker* stad är det med prydliga hus och rara mamseller.

Badsocietetens restaurant med folk utgör en icke ringa del af det vackra, är för Varberg hvad Lorentzberg är för Göteborg, fast med bättre smörgåsar, och »Personska trädgårdens» paviljong gör mindre intryck i sitt innandöme af III klass' väntsal än Göteborgs trädgårds konsertsalong gör det . . . Å förstnämnda ställe slogo vi *ner* våra bopålar och slogo *in* på den vanliga Bricollistiska vägen: slogo *i* pokaler, slog *upp* våra språklådor, slogo *till* några drillar och slogo *an* på Varberg.

Nu får jag be herrskapet inbilla sig, att en ogenomtränglig slöja draperat sig kring de händelser, vårt glada lag upplefde under dagens lopp, och tillåta att presentera mig åter först vid 9-tiden samma dags qväll på väg till jernvägsstationen med en hastighet ungefär motsvarande en illa smord dressins (då det ena hjulet gått sönder).

Det hade gifvits signal till uppbrott i laga tid, men det skulle inte varit ett vanligt jernvägståg med bara ett lokomotiv som skulle kunnat draga mig så burdus ifrån en liten söt varbergstös, som vår herre sändt i min väg, och som ett huldt öde förärat en grekisk näsa, på hvar sida af hvilken prålade en romersk ring, i form af ett mörkbrunt, blixtrande öga samt en snöhvit liten hand, (hon hade naturligtvis två) som nu omslöt en knippa blommor. Jag kände henne inte, men en brinnande längtan hade uppstått i min själ, att få närma mig henne.

Jag koncentrerade hela mitt mod — jag har alltid varit en smula rädd för det täcka könet, men kan ändå inte låta bli — i följande bön till den sköna, under en sirlig bugning, som lätt kunnat kosta mig balansen:

»Skänk mig en blomma till minne af den stad,

Digitized by Google

som öppnat mina ögon för så mycken prakt och fägring! . . .

Då såg hon på mig med en blick, som väckte till lif min längtan att träffa äldre bekanta, och sa':

»Fåntratt!»

Det fins oförståndigt folk, som sedan jag blef bricollist kallat mig för bara »tratt» och som jag aldrig förlåter; hon kallade mig »fåntratt», men det förlåter jag henne, för hon sa' det snitsigt.

Men flat blef jag och gick gjorde jag och hann fram till stationen just som inspektören snöt sig i en röd näsduk — då gick tåget, för lokomotivföraren trodde visst att det var afgångssignalen . . .

* * *

Det är natt, men utan egentligt mörker. Jag har superat i Personska trädgården och druckit kaffe der också; jag har kåserat med skänkflickorna och jag har promenerat på Skeppsbron, utan annat sällskap än tanken på ett par romerska ringar och en grekisk näsa med en dyster aning i hjertat, att min returbiljett inte gäller för morgondagen. Klockan är 1 och jag behöfver hvila mig. Men hvar? Åh, jag kan ju fråga polisen. Jag traskar tre gånger igenom staden, men finner ingen polis. Han måtte gått hem och lagt sig när tåget gick och tackat Gud för att *den* da'n var slut.

Men hvad är det? Längst uppe på söder, vid Jönssonska väderqvarnen, aftecknade sig mot den dunkelblåa himmelen en skepnad, som för hvilken annan som helst kunde ha tett sig som en lyktstolpe, om man sökte en sådan, men för mig var det poliskonstapeln. I största hast (allt är ju relativt här verlden) krälar jag

Digitized by Google

uppför backen och gnor rakt bort till konstapeln, som inte var någen konstapel. Jag frågade skepnaden om han var lokaliserad i staden.

»Jag skulle vilja hyra mig in nånstans tills första tåget i morgon», tillade jag.

»För öfrigt är mitt namn Axel Lavén från Göteborg,» presenterade jag och tog af mig hatten.

»Ja, det blir väl bra med det, gamle gosse», svarade skepnaden, något sväfvande på målet. »Se, jag heter egentligen ... någonting ... Det gör jag ... Men de' gör detsamma, för gossarna kalla mig Frithiof och de' de' de' kan gerna herrn göra med. För vi *ska* väl lägga bort titlarna, hä?»

Och så blottade också han sitt hufvud, som uppbar ett svall af mörka lockar, hvilka smektes af den ljumma nattvinden (det har jag snutit ur en roman) och så plirade han med sina små gemytliga ögon och fortsatte:

»Se, jag är egentligen från Falkenberg, men är nu på genomresa till till Göteborg. Men se tåget gick för ti-i-i-digt i qväll, se. Det är orättvist i högsta grad, när man har hustru som väntar på sig på perronen i Göteborg.»

»Jaså, herr Frithiof är gift?» frågade jag.

Jag kunde inte med att dua karlen så der burdus.

»I högsta grad, min vän, i högsta grad. Hustru och (han lät en djup suck störa den nattliga friden och började räkna på fingrarna) fyra barn, du!

... Hör du har har du inget sme-eknamn?»

»Jo, dom bruka kalla mig för gamla Lave, sa jag.»

»Fyra barn, gamle Lave, kan du tänka dej! Dom äro före mig i Göteborg, för vi ska flytta ut till Styrsö Tånge i ve-e-eckan. Hustru min ska ha starkare luft

Digitized by Google

till de salta baden . . . Hon badar nog, nu i tå-å-rar. Hick!»

»Skål!» sa' jag.

»Skål, ja», sa' Frithiof. »Det har du rätt i gamle Lave, det höll jag på att glö-ö-ömma af. Jag har ju en korg med vin derhemma på hotellet, som egentligen är afsedd för hustru min . . . Hon är alldeles laddad. Hick!»

»Hustru din?» frågade jag oskyldigt.

»Ne-e-ej! Korgen, vet jag! Gamle skämtare, hvadan kom du? . . . Ja vi *ä'* ju bröder? . . . Hör du Lave, tycker du inte det är oanständigt, att Jönsson låter sin väderqvarn gno så här midt i natten? Det stör ju folks nattro. Jag var just på väg att sto-o-oppa henne, när du kom . . . Jag är stark i högsta grad må du tro . . . Jag bara behöfver ta tag i den ena vingen, och så så så är det gjort!»

Det ryste till i mig, ty jag tyckte jag redan såg Frithiof ta sig ett salt bad ute i Kattegatt.

»Hög kraft är Gudars gåfva; men, Frithiof, mins,
Att styrka båtar föga, der vett ej fins!»

deklamerade jag, »låt du qvarnen stå för den här gången, så gå vi hem till dig och ta en bägare i stället.»

»Ja, kör för det då! Men orättvist är det . . . Det är det! . . . En bägare, var det, ja. Det skall smaka, för det var längesedan. Hick!»

Frithiof hade visst inte riktigt klart för sig hvar han bodde, ty han gnodde öfver från den ena sidan till den andra af gatorna. Slutligen stannade han dock utanför ett hus, der han förklarade sig bo. Ja, mycket riktigt, vi blefvo insläppta af en vresig karl, som Frithiof påstod var mycket snarstucken.

»Jag tog en eldgaffel», började Fritiof,

Digitized by Google

»Och slog honom i skallen med», ifyllde jag, »Och för så litet blef han arg!»

»Ne-ej!! Vänta litet, gamle spjufver! Han hade ställt in en eldgaffel i mitt rum, och jag bad honom skaffa mig en liten kakelugn till den. Men då sa' han, att han inte var någon driftkuku, och att eldgaffeln, de kunde ett barn begripa, hick, sa' han, skulle vara till att skjuta opp det öfversta fönstret med.»

Ändtligen gjorde vi intåg i den boning, som skulle hysa qvarlefvorna af min uttröttade lekamen. Ty att gå derifrån sen jag var väl inkommen, kunde aldrig komma ifråga. Som en urtappad luftballong sjönk jag ihop på en inbjudande säng.

»Nu ska vi dricka vin», jublade Frithiof och framtog en korg, hvarur upptogs en omsorgsfullt invirad flaska.

»Nu har du väl ingen korkskruf», frågade jag orolig, ty jag hade verkligen börjat bli torr i halsen·

»Jag går ej ensam, mitt svärd följer *mig*», deklamerade Frithiof med falsk tonvigt.

Ur vattenglas dracks nu ändtligen brorskål, välkomstskål med flera och snart stodo två tomma flaskor på bordet.

»Lefve qvinnan!» skränade Frithiof, då den tredje buteljen var uppdragen. Han höjde sitt glas och svängde det omkring i en cirkel och slog i förbifarten i golfvet två ljusstakar af glas, som gingo i bitar. Och så satte han sig ned gå golfvet för att samla ihop bitarne.

Sent skall jag förgäta den scenen: Från fönstret strömmade dagern in genom en rullgardin, målad i bjerta färger.

På golfvet satt Frithiof, som snart öfvergaf försöket att leta upp glasbitarne, med hufvudet stödt i händerna,

Digitized by Google

synbarligen djupt bedröfvad. Jag tyckte det började göra mig ondt om honom, och jag höll på att öfvergifva en idé jag nyss fått, och som gick ut på att sätta mig i besittning af den goda bädden för den återstående delen af natten.

»Aldrig skall jag förlåta mig», lallade han, »att jag så här . . . hick! . . . försummat dig, Maria . . . Vi som lefvat så lyckligt! Hur skall det nu bli? Skall du nå'nsin tro att tåget gick för ti-i-idigt? Hick! . . . Känner du hustru min, Lave? Hon röker lax. Den är god, må du tro.»

»Ja, isynnerhet på hårdt knäckebröd», sa jag.

»Hvad pratar du för . . . hick! . . . smörja? Du är ju påstruken, vet jag, i högsta grad . . . Jag menar hustru min. Den är god för tio, kan du tro . . . Om du kände min lefnadssaga, Lave, skulle du förstå, att jag inte alltid varit den jag är, hick . . . om jag inte hade fått Maria . . . Men jag skall väl i alla fall berätta dig mina öden . . . Pst! Pst!! Sofver du, Lave?»

Jag hade verkligen lurat till ett slag.

»Nej», sa jag. »Gno du på; jag somnar nog ändå.»

»Ser du», började nu min intressante värd, »jag är född af fattiga föräldrar . . . Hick! . . . Men ser du, Maria, ser du, hade inga föräldrar . . . Ja, det vill säga, att hon hade en . . . hick! . . . pappa! som var mycket rik . . . men det var en stor lergök, må du tro . . .»

»Ursäkta Frithiof», afbröt jag.

Nu var min idé mogen. Nu eller aldrig. Jag vågar kuppen.

»Ursäkta Frithiof», sa' jag således. »Nu får du, ta mig f-n, gå hem och lägga dig. Den der historien har jag ju hört förut. Jag skall upp tidigt i morgon eller i dag rättare och behöfver hvila.»

Digitized by Google

Och så klädde jag af mig och kröp ner i den sköna bädden.

Han såg inte alls förvånad ut, den beskedlige Frithiof. Han såg inte ut någonting alls egentligen.

»Jag kinesar väl här på . . . hick! . . . soffan», tuggade han för sig sjelf borta i hörnet.

Och så tog han af sig den ene pjexan, och så frågade han:

»Har du ingenting jag kan breda på mig?»

»Jo, Göteborgsposten för i lördags ligger på bordet. God natt med dig.»

Innan jag somnade hörde jag Frithiof gnola:

»Gullhöna, gullhöna flyger.
I morgon blir det vackert väder!»

»Hvad är det du säger?» frågade jag.

»Åh, menade Frithiof, jag fick bara tag i en liten . . . hick! . . . gullhöna, och den skall en alltid fråga om vädret. Flyger hon blir det vackert.

Jag vet, att det är orätt att nedsvärta ett främmande samhälle, men nog fan var det en väggpanka Frithiof hade fått tag uti och inte flög den, inte.

* * *

Då jag vaknade på morgonen, bultade det samtidigt i skallen och på dörren. Jag såg mig omkring, jag var ensam.

»Får jag komma in?» hörde jag en gäll qvinnoröst utanför.

»Stig på!»

Det var en uppasserska.

»Ska herrn med tåget, får herrn skynda sig.»

Digitized by Google

»Ta in två flaskor selters», bad jag.

Jag klädde mig fort, drack vattnet. Efter vattnet ordnade sig mina tankars svinfylking, som i allt bredare leder förtäljde mig nattens händelser.

Jag ringde på flickan.

»Hör nu, den der herrn, som kinesade. . . hm! . . . bodde här — hvar är han?»

»Han hade något angeläget att uträtta i staden, så han reser först med nästa tåg.»

Han höll sig undan, det var ju tydligt det. Han ville inte träffa mig. Inte ens resa med samma tåg, som jag. Så en gång skulle Maria förgäfves vänta honom. Arme Frithiof, hvad har du inte lidit för min skull och — hvad kommer du inte att lida!

Han var och förblef försvunnen, den hederlige Frithiof, för mig. Jag har aldrig sett honom sedan, men han lefver i mitt minne. Tack, Frithiof!

Digitized by Google

Mäster Schtrigel,

den samhällsförfinande barberaren,

och

mäster Bock,

hvilken tyckte om förbjuden frukt.

Barbirmeister Schtrigel, in
Deutschland geboren,
en dag tog sin nattsäck
i hand
och for för att uppfiffa
skäggen och håren
i lurfviga björnarnes
land.

Digitized by Google

Och snart syntes dingla hans gyllene bäcken
i X-köpings trefliga stad,
och kunder med ragg liksom sjelfvaste näcken
med ens gjorde mästaren glad.

Och saxen och rakknifven mästaren förde
med gratie och stor elegance;
i själen hvar stadsflicka riktigt det rörde
att finna förskönad sin tjangs.

Digitized by Google

Ja, stadens matronor på nytt blefvo kära
i sina föryngrade män;
och då han peruk gjort åt borgmästarn, nära
han var att bli rådman för den.

Fast kunderna grundligt han tilltvåla kunde
och fiffigt vid näsan dem drog,
hans framgång af hjertat enhvar honom unde,
och karlen blef aktad med fog.

Och fast han till klippare klippt var och skuren
och hvasst han bemötte dem jemt,
så var han i lefvernet from af naturen
och lifvad för upptåg och skämt.

Digitized by Google

Då icke han stod på sin post i sin »stuga»
han syntes, den idoga själ,
i täppan vid spaden och hackan sig buga,
och allting der frodades väl.

Han odlade scheneste Blumrariteten
med färgprakt och ljuflig odör,
men höll mest på köksträdgårdsutiliteten,
och gurkor, det var »hans likör».

Digitized by Google

Af andra dock delades äfven den smaken
och — gurkorna delades ock,
och misstanken föll, då han tänkte på saken,
på grannen, en viss mäster Bock.

Han tyckte ej om trädgårdsmästarebocken,
men gurkorna sina dess mer.
En söndag kom grannen i helgedagsrocken;
att rakas han satte sig ner.

Digitized by Google

Han tvålades in och lycksalig han tänkte
en rakpuss af fästemön få;
han såg hur den slipade rakknifven blänkte,
att fälla hvartendaste strå.

»Nun sitzen Sie ruhig», sa' Schtrigel beskäftigt,
»so werden Sie ganz fein barbirt!»
Se'n tryckte han knifven mot strupen så häftigt:
»Hier haben die Gurken passirt!»

Digitized by Google

Och skräddarn blef »skräddare» — ut som en
galning!
Hans fästemö strax bröt sin ed.
Barberarn gick miste, förstås, om betalning,
men gurklisten se'n blef i fred.

Klatsch.

Digitized by Google

Ur anteckningsboken.

I en tidning från en stad i mellersta Sverige stod en gång för åtskilliga år sedan ordet moralitet flera gånger begagnadt i st. f. mortalitet. Så hette det att moraliteten i Marstrand »hade endast 28 invånare på 1000, eller dubbelt mer än den borde hafva.» »Hvad Örebro beträffar,» hette det vidare, »kan man med bästa vilja ej utfinna någon utväg till förbättrande beräkning.»

* * *

En viss Fr. von Heerboth på Baggås vid Vexiö kallade sig 1859 i annonser uti tidningar »cicerone i agronomien» och utsatte under sitt namn följande titlar: »Civil-, Forst- och Agricultur-Ingenieur, Chemie- och Phys. Licentiat, f. d. premier-löjtnant i Ingenieur-Corpsen, Läns Agronom, Riddare etc. etc. — Sin 3-åriga aflidna dotter kallar han i dödsannonsen: Caroline Emilie, Baronessa de Courier, benämnd von Heerboth, född Stiftsdame till Merier Saint Brie.

Digitized by Google

En varsel till Törnrosskalden.

Anteckningar af *Författaren till "Förbiskymtande skuggor"*.

»Kommande händelser kasta sin skugga framför sig», heter det, och lika sannt, om ej alltid så ofta iakttaget, är att äfven individen har sitt förebud, sin föregångare, som i folkspråket erhållit benämningen varsel.

Tre egendomliga episoder i *Carl Jonas Ludvig Almqvists* lif bilda, som man vet, hans förhållande till Gjörwell och det intresse, hvarmed denne hans morfader omfattade den lofvande ynglingen, hans nybyggarelif à la Rousseau-teorierna samt beskyllningen mot honom för planläggande af giftmord.

I alla tre har han haft sin föregångare, sin varsel.

* * *

Sommaren 1796 befinnes kongl. bibliotekarien, assessor Gjörwell, hvilken då i lokal i n. v. Bergstrahlska huset vid Riddarhustorget hade öppen boklåda samt äfven bedref bokförlagsrörelse, ha mottagit ett bref* från pro-

---

* Förvaradt, likasom de sedermera anförda, i Gjörwellska brefvexlingen, i Kongl. biblioteket.

Digitized by Google

sten Joh. B. Wolff i Karlskrona, hvari denne omtalar, att en hans aflidne väns, prosten Wadmans, son, hvilken »efter försvarlig underbyggnad legat ett par terminer vid Lunds academie», vore sinnad att »engagera sig vid bokhandeln». Unge Wadman ämnade derföre uppresa till hufvudstaden, »enda stället i riket, der detta vitæ genus med förmån idkas». Han efterfrågar, huruvida Gjörwell behöfde ynglingen till hjelp i sin egen bokhandelsrörelse; eljes anhåller han om »min vördade gynnares» rekommendation, hvarjemte han beder Gjörwell ha ett vaksamt öga på den unge mannen, hvilken kan »löpa fara at i hufvudstaden blifva förförd i onda sällskap». Genom egen erfarenhet från en 4 års vistelse i Köpenhamn säger sig hr prosten nogsamt veta, huru »förföriska stora städer äro för en oskyldig, men oerfaren ungdom».

På detta bref har tvifvelsutan Gjörwell lemnat ett gynnsamt svar, ty i ett bref, dagtecknadt Karlskrona d. 21 Augusti 1796 och som genom både innehåll och stil röjer en qvinna med ovanlig hjertats och uppfostrans bildning, aflägger prostinnan Hedvig S. Wadman sin »ödmjukaste tacksamhet» för det »hr assessorn med så mycket ädelmod upptagit» hennes son. »Det är en välgerning», heter det vidare, »att hr assessorn vändt hans tankar på publikt engagement», t. ex. i tullverket eller riksgälden, »der en vettig yngling medels arbete och flit kan draga sig fram». Ynglingen hade begärt 100 rdr till sitt årliga underhåll, och den ömma modern ber, att »om han någon gång behöfver några riksdaler, ej öfver 16, medan han väntar på posten, hr assessorn måtte gifva honom gunstig assistance, mot min försäkran att vid första underrättelse återbetala det». »En fattig änka aflägger sin eviga tacksamhet och skal aldrig uphöra at med

Digitized by Google

största högaktning till döden framlefva välborne hr assessorns ödmjuka tjenarinna Hedvig S. Wadman.»

Kort tid efter mottagandet af denna skrifvelse var Gjörwell på besök i Norrköping hos sin dotter Eleonora och måg grosshandlar Lindahl, och derifrån skrifver han d. 8 September till sin fru: »Som jag sitter ihop med våra kära barn och äter frukost kommer Hr Wadman för att söka mig, under genomresan från Carlskrona till Stockholm, som, sedan han ätit middag hos min k. måg, skyndar härifrån til Stockholm. Med honom skrifvas dessa rader i största hast.»

Och till Wadman stälde den välvillige gamle under vistelsen i Norrköping denna skrifvelse:

»Tack, min egen Wadman, för dit kära och glada besök i går, så oväntadt för dig, så angenämt för oss begge. Hoppas och önskar, at du lyckligt kommit till Stockholm, dit jag snart efterkommer. Måtte du hafva funnit goda, det är: rymliga, beqväma och glada rum! Några riksdaler mera, för at dageligen bo väl och kunna med nöje trifvas hemma, får du ej se på, ty du känner min tanka, at för et lofligt och nyttigt nöje må man ej spara en liten penning, äfven som man uti det hela bör altid hushålla. Detta blir utomdes en hufvudregel för dig, både såsom min vän och bolagsman, at förtiga uti hvilket ansvar du, genom dina frivilliga anbud, satt mig hos din k. mor, som utom förtroendet til mig kanske aldrig bifallit dina planer. Näst denna hufvudregel för våra affairer är en annan icke mindre nödvändig för begges våra hjertan. At vår förbindelse medförer nya besvär för mig, det finner du utan möda. Dem vil jag dock åtaga mig, men emot det vilkoret, at du icke tilskyndar mit sinne bekymmer; ty at undvika dessa utgjör hela min enskylda statsklokhet. Jag måste heligt förorda detta,

Digitized by Google

så mycket mera som uti dit sinne finnes något, som lätt skulle kunna lösa, åtminstone lossna bandet oss emellan. Detta vilkor är så mycket både nödigare och lättare att hålla, som, mig sjelf lämnad, jag väl är öpen och glad, men tillika granlaga uti tal och samlefnad. Något har jag därom redan sagt; mera skal sägas af din uprigtigt tilgifne vän Gjörwell.»

Härunder har, i den af brefvet tagna kopian, Gjörwell fogat följande biografiska data:

Carl Jacob Wadman. Studerande. Född d. 3 Apr. 1779 på Drottningskärs prästegård, som ligger på Aspö, utanför Carlskrona belägen. Student 1792, var i Lund 1794—96, besökte Köpenhamn omkring Midsommaren 1796 och kom i Juli s. å. til Stockholm. Fadern, Nils Adolf Wadman, dog d. 7 Sept. 1795, såsom prost och kyrkoherde i Tving, Blekinge, uti des 57:de år. Modern, fru Hedvig Sophia Wadman, f. Bolmstedt, bor i Carlskrona.

Den 7 Oktober samma år, eller 1796, skildrar Gjörwell i bref till Lindahl sin föreslagne bolagsman sålunda:

»Bolagscontractet med Hr Wadman är väl ännu icke upsatt, ty vår både intellectuela och politiska tankebyggnad är något olika; men mit omgänge och hans egen förfarenhet måste väl gjöra, at våra extremer komma at nalkas alt mera. Hans caractère är lik en rikhaltig malm, som, när den fått passera reningsugnen och sedan amalgameras, så at qvicksilfret får litet mera stadighet och tyngd, vinner deraf en ädel metall, både lysande och brukbar. En Thorildian in optima forma emot den nu antågande statsläran. Där behöfs en åldrig vis, som med fast och vänskapsfull hand håller ynglingens eld tilbaka: est modus in rebus.»

Af anställandet i något statens verk tyckes för Carl Jacob Wadman ej blifvit något, utan han egnade sig åt litterära sysslanden. Gjörwell skrifver i Augusti 1796

Digitized by Google

till professor Wallenius i Greifswald: »Jag har i dessa dagar fått ifrån Carlskrona en ung eleve både för min historiska litteratur och för min historiska bokhandel, men som är vid skriftermålet befunnen vara en complet Thorildian utan at någonsin varit i Stockholm.» Af förteckningen i Biografiskt Lexikon, V, öfver Gjörwells många skrifter ses, att G. 1796 utgifvit en periodisk skrift: Historieskrifvaren »tillsammans med C. A. Wadman», hvilket naturligtvis skall vara C. *J*. Wadman. Af tidskriften i fråga utkom blott 1:sta häftet, hvilket innehåller en af W—n signerad historia öfver konung Frederik IV af Danmark samt en mycket kuriös uppsats om »Jungfrudomens värde eller förakt hos åtskilliga folkslag.» Och d. 25 Juni 1797 skrifver Gjörwell till en sin vän, konduktör Forsgren: »Don Wadman kom till mig Midsommardagen kl. 8, och vi foro till Solna. — — Min ungersven omgås nu med ingenting mindre än en svensk öfversättning af »Emilia Galotti», och denna öfversättning i bolag med den härvarande unge och vittre juden Falk. — — Don Wadman har uti denna entreprise tagit sig vatten öfver hufvudet; imedlertid arbetar han starkt och vill à tout prix komma uti versgudens tjenst. Han åt middag hos mig, och idag är han med rabbi Falk på Drottningholm.»

Följande månad, eller d. 18 Juli 1797, berättar Gjörwell i bref till Lindahl, att Wadman beder få uppvakta med en »Parodie öfver Söndags-Evangelierna uti Adventet».

Första Söndagen.

Rida på åsnor och jubilera,
sjunga Hosianna högt up i sky,
skära qvistar af träden — med mera —
hålla et faseligt gny

Digitized by Google

brukades fordom vid Zions fester
och andra glädjefulla kalas;
nu traktera vi våra gäster
med fylda glas,
och af Oljobergets ranka
hemta glädjens prophetie,
tömma hvar vår stora stanka
och till slutet druckne bli.

Dagens evangelium då
hörs i våra sånger ljuda:
när vi Bacchi safter få,
til vår fest vi alla bjuda.
Rankor vi kring flaskan linda,
rida på ett ankare
och på hjessan sammanbinda
klasar af vindrufvorne;
sjunga högt i skyn: gutår!

Andra Söndagen.

Tecken sku synas i månen och solen,
stjernor sku falla i ölstopen ner;
gubbarne tumla om under bolen,
hvar'en med bäfvan på medbrodern ser.
Ack! hvilken jämmer! se de elända!
Stolpus* han kommer med smällpiskan in:
nu är verldens sista ända;
nu är min! —
Men til slut, så blir det stilla,
hvar och en somnar med stopet i han',
drömmer planeter ur hvalfvet trilla
rundtom med gudar och änglar och Fan.

Tredje Söndagen.

Äst tu then Bacchus, som komma skall,
för at lära oss rätt destillera

---

* En drucken hyrkusk.

Digitized by Google

och componera
lnstiga visor — trall-lalleri-lall!
Eller skole vi vänta någon annan,
som utrönt en ny method
på tilsatsen, och bränvinspannan
mera drägtig och god,
än den von Aken upptäckt har.

D. 15 Jul. 1797.

Ung Bellmanian.

Man gripes af en viss häpnad öfver att den gamle fromme Gjörwell, hernhutaren, kunnat tolerera, ja, till och med medels afskrift sprida dylika på blasphemens gräns stående verser. Han medgifver imellertid i brefvet till Lindahl, att den unge poeten inslagit en »nästan för sjelfsvåldig vitterhetsväg», och säger sig skola »afstyrka fortsättning af detta verk».

Imellertid tyckas poetiska alster sådana som de ofvan anförda ej blott varit fantasifoster, utan, dessvärre, uttryck af verkligt lif, det rummel-lif, hvari ynglingen, trots umgänget med och exemplen från en sådan man som Gjörwell, inkastats, ty d. 20 Oktober 1797 sänder Gjörwell till stadskomministern i Carlshamn Pehr Hansson — hvilken synes varit Wadmans förre informator — »det bedröfveliga documentet rörande Hr Wadmans misshushållning under ett års sejour i Stockholm» och beder, »att denna aldeles sannfärdiga och bevisliga räkning må lämnas till fru prostinnan och hr prosten Wolff jämte bref till den senare för att vidare lämnas till hr pastor Palm, ynglingens förmyndare». Och i Inrikes Tidningar n:r 123 s. å. står ock att läsa:

Gifves härmed tredje gången tillkänna, att hvad skulder omyndige hr Carl Jacob Wadman under sitt vistande i Stockholm hädanefter gör der eller annorstädes ingalunda kunna

Digitized by Google

blifva betalte, utan får den, som honom något lånar, skylla sig sjelf, att han ofelbart derpå lider skada. Eric R. Palm, förmyndare.

Till den ofvan nämde Hansson tycks Wadman för öfrigt redan då och allt framgent stått i vänskapsförhållande. Då Hansson i Maj 1800 tillträdde Vestra Karaby pastorat skref Carl Jacob Wadman i hans album* följande verser:

Ställ boken på hyllan! Tag lian i hand!
Och res at bli fet i ditt födelse-land!
Ge tusand kabaler med stadens magnater!
Gräf ner dig på landet bland stinna prelater!
Och rök vid din ståncka! Och tag dig en buss!
Och med din Algebr' gjör minus till plus.

At söka sin lycka är hvars ens maxime;
Men få finna dertill en duglig regime:
Det påstås likwäl, at de andliga känna
Bland saker, som idkas, förnämligast denna:
Jag nekar det ej till det sannas försvar;
Ty så gjorde Morfar, och så gjorde Far.

Sällheten sök inom den husliga sphèr,
Der fliten är nöje, och dygd ett begär!
Gör godt mot den arma och rätt mot den rike!
Och känn i hwar mänskja en bror och en like!
Så skall du wälsignas en gång i din graf,
Och Himlen ej ångra det bröd han dig gaf.

Och till Hansson vänder sig ock samma år, d. 5 September, Gjörwell med en förfrågan om så väl sin forne protegé som dess broder, *Anders Joan* (den blifvande skalden):

---

* Det finnes ännu i behåll. För afskrifningen och meddelandet af verserna stå vi i tacksamhetsskuld till litteratören Nils Kristersen i Göteborg.

Digitized by Google

»Hvad är och hvad blir unge Jacob Wadman? Skada! Han är dock en yngling af snille och smak. Jag önskar visserligen honom mycket godt, och det består uti stadga i caractèren, ordentlighet uti lefnadssättet, hushållning med sin cassa. Tiderna äro ingalunda att narras med. Den äldre brodern gaf ju mycket hopp; hvar är han och hvilken väg går han?»

D. 16 svarar Hansson, att allt hvad han då visste om Jacob Wadman och dennes broder vore, att de i veckan före pingst rest mot Stockholm, och man hade sport, att de nära Östersund köpt sig en hemmansdel och der vistades.

Denna underrättelse gifver Gjörwell anledning att d. 30 December 1800 skrifva till Hansson:

»Det min herre uti ena brefvet skrifver om begge de unge Wadmännernes retraite ifrån det härliga Bleking alt up uti Jämteland, ifrån vänner och gynnare, sysslor och tilgångar uti egen hembygd til en folklös, kall och ofruktbar landsort, har både förundrat och bedröfvat mig. At den yngre ännu skulle någon tid äfventyra, kunde jag hållit troligt; men at den äldre skulle följa samma stråt, var mig oväntadt. Gud låte dem nu trifvas uti sit nybygge! Om det odlas med eftertanka och jemn flit, så föder det dem. Jag unnar och önskar dem allt godt.»

Härunder har Gjörwell, i afskriften af brefvet, tillagt:

»Hr Carl Jacob Wadman, studerande, yngre son af en mycket hederlig prestman uti Bleking, sändes mig til handa af prosten D. Wolff i Carlskrona, men var en stor äfventyrare, som förorsakade mig tidsspillan, sorg, kostnad och rättegångar samt, kommen ifrån min omvårdnad, förstörde det mesta af sit öfriga lilla arf.»

Af denna sistnämda brefvexling framgår en mycket intressant upplysning, nämligen att C. J. L. Almqvist

Digitized by Google

och Gustaf Hazelius *icke* varit de förste herremän inom den svenska litteraturen hvilka fört ett »bondelif», utan att ett sådant ungefär ett fjerdedels århundrade förut pröfvats — och äfvenledes öfvergifvits — af skalden Joan Anders Wadman och hans broder Carl Jacob.

Huru länge detta naturlif i någon vrå bland de jemtländska bergen varat, är ej godt bestämma; vi vore frestade gissa till omkring 1806, ty följande året är det som skalden tillträder sin informatorsbefattning på Alqvettern, år 1812—15 är han såsom sjukhuskommissarie med svenska arméen i fält, men mantalsskrifven i Stockholm, Kungsholms församling, och från sistnämnda år till sin död bosatt i Göteborg. Carl Jacob vistas sommaren 1807 hos vännen Hansson i Karaby prestgård och skrifver »fine Augusti» i det nämda album'et:

Torsdagen ingen lägenhet öfwer Sundet. item Fredagen: ingenting att gjöra Lördag. — Och jag köpte mig papper och för at fördrifwa tiden började skrifva vers.

Har någon hört en sådan fåne,
Som skrifwer vers för nöje skull
Till Slättbo Präster uti Skåne?
När gåfwo de Apollo tull?
När såg man dem i Snillets dansar? —
De le åt blomster, löf och kransar,
Och gripa endast redbart guld.
Men hwad skall väl Poëten gjöra,
Då tiden blifwer alt för lång,
Och inga glada Nymfer höra
Hans sista svenska swanesång?

Så pina Prästen med din Lyra
Och sjung om äfwentyr och flärd,
Om galnas strid och visas yra,
Som tumla om i denna werld!

Digitized by Google

Jag såg en gång en Demagog,
Omgifwen utaf Generaler,
Som gravitetiskt stegen tog,
Och stirrade, när någon log,
Åt de politiska Cabaler: —
Jag tänckte, fast jag teg som muren:
»Min vän! hwad felas dig?
Du är för hög till werlden buren
Att wara lyckelig.»

Med Biskopps Mössan wid sin sida
Jag såg en gammal Gråhårsman
Och döden vid hans tröskel fann,
Som ropade: »Jag mer ej kan
På dina Herdabref nu bida.»
Och gubben såg så jämrande
På mössan, när han skulle wandra,
Och ropade till kommande:
»Jag måste lämna dig åt andra.»

War han wäl lycklig? Nej, min Wän!
Han gick så tungt åt andra werlden,
Och kastade wid grafwen än
En blick åt mössan och åt flärden.

Jag såg en Mammonsträl, som låg
Uppå en bädd utaf Dukater
Omgifwen i sitt själatåg
Af werldslige och af Prælater,
Som alla med en helig list
Dels tröstade, dels wille ärfwa,
Och som wår mammon wille wärfwa
Upp till en himmelsk Colonist;
Men mammon hölt sig fast i sängen
Tills döden ropte: »Hängen! Hängen!
Han lefwat länge nog för sig.»
Ack mammon! jag beklagar dig.

Men frågar någon olärd fåne:
»Har du ej sett en lycklig man?»
Åh, jo, min sann:

Digitized by Google

Jag såg en Präst i går i Skåne,
Som drack sin Toddy just med smak
Och under hyddans låga tak
Änn' aldrig törstat efter ära
Och biskoppsmössor eller flärd,
Men är en hjertans duktig wärd,
Och will at folcket skall förtära.
Och, oss emellan sagt, så tror
Jag det är föga wärdt at fika
I denna werld at blifwa stor;
Ty uti grafwen bli vi lika.

Chorus: Skyndom då Bröder i Söder och Norden
Att dricka med glädje förgängelsens skål!
Allting förswinner uppå denna jorden
Likasom Nectarn utur denna Bål. — *Da Capo.*

Och om jag wanckar några år
Med stjerna på mitt bröst
Och någon lumpen titel får,
Hwad ger det wäl för tröst,
När Charon ropar: »Följ mig nu!
Jag öfver sundet far,
Och hwad du har, det lämnar du
På denna sidan qvar.
Din titel blir en mänskjo-hamn;
Om än du warit kung,
Du lämnar dina stolta namn,
Din krona och ditt pung.

Carl Jacob Wadmans spår äro sedan försvunna i hans fosterland, men de ha upptäckts i Norge.*

Politiadjutanten vid Kristiania poliskammare Paul Holmsen utgaf härom året en i såväl rent juridiskt som kulturhistoriskt afseende intressant samling referat öfver

* Rättegången i Kristiania mellan Carl Jacob Wadman och juveleraren Müller är förut skildrad i förf:ns arbete »Bakom fäld ridå», hvarur här göres ett utdrag.

Digitized by Google

märkligare rättsfall, som af polismyndigheterna i Norges hufvudstad handlagts mellan åren 1624—1884: »Kristiania Politis Historie».

Häri finnes äfven en redogörelse för en rättegång, som 1817 väckte mindre vanlig uppmärksamhet i Kristiania.

En i Kristiania bosatt rik juvelerare vid namn Müller, tysk till börden, anmälde i början af nämda år för polisen, att flere gånger försök gjorts att afdagataga honom medels förgift. Giftblandaren skulle, enligt Müllers förklaring, vara en mineralog vid namn Paterzon.

Denne senares verkliga namn befanns imellertid vara *Carl Jakob Wadman*, och han sade sig vara prestson från Sverige. Han uppgaf tillika, att han studerat i Tyskland, der han efter en af sina studentkamrater antagit namnet Paterzon. Han hade flere år bott tillsamman med Müller som hans allra bäste vän; som bevis härpå anfördes, att han kort före anmälningen om mordförsöken fått af Müller det grannlaga uppdraget att vara mellanhand vid uppgörandet af en giftermålshandel mellan M. och en dam i Kristiania. Underhandlingarna ledde imellertid ej till något gynnsamt resultat, och vänskapsförhållandet mellan juveleraren och mineralogen blef derefter mer kyligt. De umgingos dock fortfarande med hvarandra. En afton åto de tillsamman hos Müller några kajor (alliker), som Wadman anrättat. Efter denna måltid blef Müller mycket sjuk, och då han vid ett senare tillfälle i sällskap med Wadman förtärt smörgås med gammal ost samt derpå erfor samma sjukdomssymptom, hyste han icke längre tvifvel om att han hade fått gift, hvilket han ock berättade för sin omgifning. Som orsaken till Wadmans förgiftningsförsök uppgaf Müller, att Wadman och det fruntimmer, med hvilket det å Müllers

Digitized by Google

vägnar förts giftermålsunderhandlingar, skulle kommit öfverens om att dela, hvad från hans bo, när han väl vore död, komme att tilldelas henne »i reparation».

Polisen brydde sig i början ej om dessa historier, ej häller Müllers närmaste omgifning, men då han fortfor att berätta nya förgiftningsförsök mot honom och sedan det verkligen funnits arsenik i en af Müller till polisen lemnad bränvinsflaska, hvarur han sjelf sade sig hafva druckit, under det Wadman nekat att sjelf taga en sup, blef denne senare häktad. Efter förtärandet af nämda bränvin sade Müller sig fått ännu värre smärtor i magen än någonsin förut, äfvensom att halsen hopsnörts samt mattighet och kallsvett kommit öfver honom.

Med Wadman försiggick nu en lång rad förhör, hvarunder polisen använde all sin skarpsinnighet på att — som det heter i rättegångshandlingarna — »bringe denne kloge og erfarne inkvisit til at indvikle sig i modsigelser». För den anklagade lades snaror af det slaget, som dåtidens ransakningsdomare nog icke så sällan försökte. Så lät polismästaren åtskilliga personer få tillträde till den häktade, hvilka under långa samtal på allt sätt sökte locka honom till oförsigtiga och oöfverlagda uttalanden, ehuru förgäfves. Han tilläts flere gånger gå ut i staden, vid hvilka tillfällen väktarne fingo befallning att följa efter på afstånd och lägga märke till hans uppförande, i synnerhet då han passerade det hus, der Müller bodde.

Men oaktadt det af rättegångshandlingarna tyckes som om Kristianias dåvarande polismästare varit alldeles öfvertygad om Wadmans brottslighet och trots de mest snärjande frågor i alla möjliga riktningar, lyckades det ingen enda gång att beslå den anklagade med något tvetydigt svar eller bringa honom ur fattning. Intet kom

Digitized by Google

fram mot honom, hvilket förtjenade namn af bevis. Han blef icke desto mindre ställd under åtal; men genom dom af den 17 Juli 1817 blef han frikänd, efter att hafva suttit häktad i bortåt ett halft år.

Juveleraren Müller hade imellertid, ännu medan rättegången pågick, måst föras — till dårhuset. Det är väl icke tvifvel underkastadt, att hans vansinne bland annat yppat sig som sjelfmordsmani, så att säga till hälften, att han sjelf lagt förgift i maten och drycken och sedan skylt på Wadman. Så långt efter rättegångshandlingarna. De upplysa ej, hvart mineralogen Carl Jakob Wadman sedermera tog vägen. Förgäfves söker man väl nu mer hans spår till den af brodern besjungna »fristad långt bort öfver hafven, der aldrig den frätande smärtan en når».

* * *

Till sist en undran! Skulle man icke kunna tänka sig, att gamle Gjörwells helt visst någon gång för dotterssonen Love framstälda berättelse om bröderne Wadmans nybyggarelif bland de jemtländska fjällen tändt första gnistan till den trängtan, som sedan dref Almqvist till försöket med nybyggarelifvet i de vermländska skogarne?

Digitized by Google

Så kan det vara.

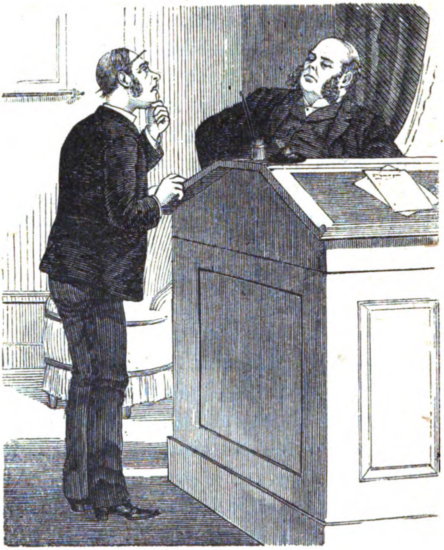

— Inte ökar jag på lönen åt herrn, som är så skral och matt jemt. Herrn ska' äta ordentligt, så herrn kryar till sig.
— Ja, det låter nog säga sig, men skulle hustru min och jag dagligen äta oss mätta, skulle vi snart svälta ihjäl.

Digitized by Google

Tre Stockholmsbilder

af ***Bias***.

(Efter manuskript från början af 1880-talet.)

I.

Myggdansen.

Mel.: *Bröderna fara väl vilse i bland om glasen, men inte om krogen.*

Tätt utmed kungsvägen till Rosendal,
Och midt emot Wallenbergs villa,
Der ligger Myggdansen, rymlig och sval,
Krog som har himlen till sal.
Der fins en Venus i snäcka och skal:
Grönmåladt stånd har i skogen den lilla.
Hon är om lifvet så smidig och smal,
Och qvick som en löja och hal.
Låt oss hvila här en stund!
Hör, Ladugårdsgärdets lärkor drilla.
Här i hamadryadernas lund
Gör gubben Pan nu sin rund.

Bänkar och bord ha vi legio visst
I berget bland granar och tallar,
Siskor och talltrastar tätt på hvar qvist,
Tuppen der är hautboist.
Mopsen han skäller der som publicist,
Just när fanfaren från storlägret skallar,

Digitized by Google

Han vet att lifvet blir enformigt, trist,
Om här blefve krigarebrist.
Men, o ståndgudinna, hör:
I Djurgårdens marker Bacchus kallar
Hvarje vandrare fram till sitt tält.
Tuting åt oss han beställt.

Tutingen skiftar i purpur och gull,
Se, solen der törstig sig speglar!
Myggan på brädden hon ramlar i kull,
Blir som kung Fjolner så full.
Allt går omkull för den jemnvigtens skull:
Knekten och pigan i båten som seglar,
Ramla väl också i putten, lull, lull.
De göra så dålig patrull.
Här ett eldorado är.
På tuppen och hönan nymfen sneglar,
Siskan är mot sin älskare fjer,
Tättingen trohetsed svär.

Kärleken ge vi på båten, min bror,
Och qvinnan, just för hennes dygder,
Hit med en tuting så stark och så stor
Som Sirishofs matador!
Eller som Rosendals-urnan, jag tror,
Bygd af porfyr just för konungens brygder,
Formad och filad af dalmasa-klor. —
— För tusan! — förlåt att jag svor —
Ser du, kungen kommer der.
Se dammet och spannet och kuskens rygg der.
Sveadrotten, han är oss så kär.
Skål för vår konung, mon frère.

Digitized by Google

II.

I Kungsträdgården.

Mel.: *Hjertat mig klämmer.*

Månljus i qvällen,
Stjernljus på pellen,
Gasljus i Blanchs kafé,
Pling, plang!
Midt i alléen,
Raskt efter féen,
Päronbärg lite' sne',
Kling, klang!
Söker uti Kungsträgården möten,
Kilar mellan nymfer, het på gröten.
— Ser du, Päronberg, så'n liten söt'en!
Klingeli, plingeli, klingeli, klang!

Upp med mustachen,
Midt i passagen:
»Ah bon soir, ma belle!
Pling, plang!
Långt från publiken,
Vattenbutiken,

Digitized by Google

Celadons blyga tjäll,
Kling, klang!
Bjuder äppelöl och lemonader,
Söndags-Nisse, dagens alla blader.
Låt oss, engel, en pokal nu ta der
Plingeli, plingeli, plingeli, plang!»

Skon är bronserad,
Kjolen broderad,
Lifvet i fin tricot,
Pling, plang!
Handsken är liten,
Smakfull habiten,
Plyschhatt med fågel blå,
Kling, klang!
Smal och ståtlig som en polsk furstinna, . . .
Eldig, stolt som Spaniens infantinna,
Päronberg, du måste henne vinna!
Plingeli, plingeli, plingeli, plang!

Med hon nu sväfvar,
Päronberg bäfvar
Under ett kärt bestyr,
Pling, plang!
Vänligt hon nickar,
Hjertat det pickar,
Päronberg blir nu yr,
Kling, klang!
Lemonad och tårta, pepparkaka,
Allt som fins, hon värdigas att smaka,
Päronberg, hon blir en dyrfödd maka!
Plingeli, plingeli, plingeli, plang!

Digitized by Google

Qvällen är liden,
Uppgjord liqviden.
Ta vi en promenad,
Pling, plang!
Till Elyséen?
— Nej, i alléen,
Der är publik, parad,
Kling, klang!
Engelsmannen i panamahatten — — —
— Men hvad nu? — Min sköna sprang i fatt'en,
Lemnar mig burdus, här midt i natten,
Plingeli, plingeli, plingeli, plang!

Står du och fånar!
Engelsman rånar
Dig på din dyra skatt,
Pling, plang!
Han, hon, till Blanchen
Gå, ta mej fanken.
Ett så'nt förargligt spratt!
Kling, klang!
Päronberg, du känner ej taktiken,
Inte' duger sodavattsbutiken,
Blanchen han slår hufvudet på spiken,
Klingeli, plingeli, plingeli, plang!

Digitized by Google

III.

Kastellholmen.

Mel.: *Käre bröder, låtom oss supa i frid.*

Lilly-ungen hon är så förfaseligt blyg,
Ja, allt hvad man gör, skall man göra i smyg:
Skall man äta
Och träta
Leka
Smeka,
Gå på konsert eller köpa ett tyg.
Hvart skall man gå för att få en kopp té?
(Jag ville ha mig en toddy breve'.)
Då blir kastellet
Just stället,
Der sexan
Och lexan
Serveras med sked och besked.

Holmen ligger ju der som en liten idyll,
Och Lilly incognito går dit i tyll.
Öfver bryggan
Den styggan
Sträfvar,
Sväfvar

Digitized by Google

Som en najad öfver skena och syll.
Så bär det af öfver skyhöga berg,
Flaggan — kastellets — har blåguler färg.
Se ned vid stranden,
I sanden,
Små skutor,
Kajutor!
Der få vi båd anda och märg.

Holländsk trädgård det är med båd frukträn och dill,
Ja, holländsk är osten, ock holländsk vår sill.
I kajuta
Här tuta
Ömän,
I sjömän;
Fästman och fästmö der gör' som di vill'
Hvart par här får en kajuta för sig.
Lilly och jag — men hva' angår de dig?
Der i gången,
Hör sången!
Adjö nu,
Monsieur, nu!
Du vandrar bäst solo din stig.

Digitized by Google

Orättvis beskyllning.

— Har ni nu varit framme igen?

— Nej, nådi' domarn, jag försökte nog att hålla mig undan, men de' ä' alltid polisen som ä' framme, då jag tar mig till me' någonting.

Digitized by Google

En zwyck, en dröm och ett uppvaknande.

En lifvad historia af *Oscar*.

Det hade gått festligt till på den svensexa man gifvit för den lefnadsglade vice häradshöfding S. Såsom rival till herr S. hade förut uppträdt en ung medicinare hr K., hvilken dock alltjemt varit för blyg att öppet tillstå sin böjelse för fröken Klara, den stenrika grossör Stenströms enda dotter. Så hade han blifvit förekommen af en annan, och med »döden i hjertat» — som han vid festen man och man emellan uttryckte sig — hade han sett, huru den afundade S. tryckt förlofningsringen på ung Klaras finger, med »döden i hjertat» hade han infunnit sig till nyssnämnda svensexa, och med »döden i hjertat» hade han slutligen der supit sig plakat full!

Och nu var zwycken slut. Herr K. var stadd på hemvägen; det gick som det kunde. Gatläggningen var »förbaskadt misserabel», trottoaren »stod i vägen», o. s. v. »Tusan så mörkt det är! Jag kan inte ens se hvad klockan är. Ah, der står en poliskonstapel, han vet säkert hvad klockan är slagen.» Så der mumlade

Digitized by Google

hr K. för sig sjelf. Och så började han, under ett försök att lyfta på hatten, att interviewa en — lyktstolpe.

Då han efter ett längre orerande upptäckte sitt misstag, brummade han: »Det var tusan hva' den der var lik en polis. Usch, hvad jag är trött! Och sömnig sen'!

Om det ändå fans en soffa att hvila sig på!»

Hur det nu bar till, anlände han efter åtskilliga slingringar till sin port och sjönk, under ett par matta gäspningar, ner på trappsteget, lutade sig bakut och — somnade.

Digitized by Google

Nå, så långt var ju allt godt och väl. Men han hade en sorts sjukdom: han gick i sömnen. Han hade otaliga gånger skrämt sitt gamla värdfolk halft från vettet, då han om nätterna i den allra lättaste kostym företagit små utflykter, hvilka dock, tack vare deras vaksamhet, aldrig sträckt sig längre än inomhus. Äfven denna natt hade ödet bestämt, att hans sömngångarsjuka skulle spela honom ett spratt; ty efter att en stund ha setat dödsstill, började han plötsligt visa mindre vanliga

lifstecken ... Ja ja, mindre vanliga på en trafikerad plats. Med sakta mekaniska rörelser, började han först att draga af sig skorna, sedan knäppte han upp västen, samt började det mödosamma arbetet att — draga af sig benkläderna! Men troligen hade han en känsla af höstkylan, ty då han fått af sig de omnämnbara, sökte han att svepa dem omkring sig, alldeles som om de varit ett

Digitized by Google

täcke. Ja till och med den ena skon sökte han använda att »skyla sin nakenhet» med. Allt detta skedde under det att hans slutna ögon, samt den regelbundna andedrägten utvisade, att han var försänkt i den djupaste sömn!

Under tiden hade det lidit långt in på morgonsidan. Folk hade kommit i rörelse. Ett par fabriksarbetare, samt en gumma från landet, stadd på färd för att i sta-

den afyttra en öfver axeln hvilande granrisknippa, hade stannat att betrakta den besynnerlige pasageraren.

»Hör nu talar han också!» utbrast plötsligt gumman.

Under tiden hade nämligen herr K. en den allra härligaste dröm. Han tyckte, att hans tillbedda Klara stod framför honom, med ett soligt leende på läpparne, sträckande sina armar längtansfullt emot honom. Och under utropet: »Ändtligen är du min! Du mina dröm-

Digitized by Google

mars brud!» rusade han upp, och slöt — granris-gumman i sina armar. — Men — o, ve! Äfven drömmens rosor hafva sina törnen. Han ville mun mot mun slå den kärlekens purpurbrygga, hvarom skalden så skönt talar i »Lycksalighetens ö», och så vände han sin fysionomi — ej hän emot gummans skäggstubbiga, pergamenttorra anlete, utan rakt in i granrisbördan. Och skedde detta med all den glöd, hvaraf endast den unga passio-

nerade kärleken är mäktig. Ej att undra på, om han fick för sig, att hans käraste var förvandlad till en jättestor igelkott. Han skrek till af smärta, och vaknade.

Under tiden upphäfde gumman de mest hjertslitande nödrop såsom: »Hjelp! hjelp! karlen ä' ju galen! Dä' ett dårhushjon!» o. s. v. Men först då en af karlarne lade sin hand tungt på hans axel, kom herr K. till medvetande.

Digitized by Google

Då han kastade en blick på sin toalett, gick det ett ljus upp för honom. Med ett vigt språng förflyttade han sig öfver till andra sidan af gatan; en blick på omgifningen sade honom, hvar han befann sig, och med pantalongerna i ena handen och ena skon i den andra, rusade han omkring ett par qvarter, alltjemt dock förföljd af förutnämnda trio, till hvilken äfven en poliskonstapel

sällat sig. Ännu ett halft tjog språng, och han var, Gudskelof, åter vid sin port! Hur han kom in genom porten, upp för trapporna, samt in i sin tambur, det visste han ej sjelf; men i dörren till köket stod hans värdinna, som redan var uppstigen, och skrek vid hans åsyn: »Herre jesses, nu går han i *sömnen* igen!»

»Nej för all del, lugna sig bara, snälla frun! Och

Digitized by Google

säg för guds skull, att jag varit inne hela natten, i fall någon frågar efter mig!» svarade han den förvånade gumman, rusade derpå in i sitt rum, reglade dörren efter sig, samt kastade sig med en lättnadens suck i sin säng . . .

Dagen efter stod i en morgontidning följande annons:

Den *akrobat*, (en sådan trodde hans fyra förföljare att han, till följd af sin besynnerliga benklädsel, var) som i går morse tappade en resårsko vid S . . . gatan, kan återfå den samma hos jernarbetaren Kraft, W . . . gatan 38.

Då K. läste annonsen, slog han in den andra skon i ett paket och skickade den till jernarbetaren med påskrift: »Behåll skorna som ersättning för de skor ni nötte under försöket att fånga *Akrobaten!*»

Digitized by Google

I högre stilen.

Välborne herr *Joh. Leon. B*..., boktryckare i L., utgaf 1845 följande

Subscription
på
Sanning och Rätt.

Detta Arbete öppnas liksom en stormig himmel, hvars moln då och då framhastar, så Guda-majestätet Solen lifligt glinter och visar sin skapnad för goda som onda, och när de oroliga ha bortflytt långt, långt, och klara, rena himlahvalfvet öppnas, och välgörande, oräkneliga strålar sprider sin gudoms-kejserliga natur, för den finfibraste af Guds skapelse-ting och för andra jorda-kräk; den lätta snille-rika poesiens tankeförmåga, stödd af musikens genomträngande muskeltoner, tar alltid företrädet af Prosaisten, om än man skulle ega de alldrastörsta snille- och naturs-gåfvor. Sanning och Rätt torde anses såsom ett galematias af förståndet, och icke är sanning och rätt så särdeles besökt, gunås, och sanning och rätt är i allmänhet icke mycket älskat, gunås; Lasse-Maja, hvars mer än halfva långa innehåll är purt lögn, prunkar mer i ömhet, gunås, och stryker 1000-tals rastlöst omkring,

Digitized by Google

gunås, då Sanning och Rätt får åtnöja sig vid 50-talet, gunås. Natur-Sångaren Bellman, hvars odödliga arbete upplifvar så Svenska som Utländska läsare och sångare, hade äfven sina fel, t. e. »om det kommer Änglar ned ifrån skyn, så skulle vi ta såstången köra upp den till Må'n», då kanske var Kongl. Sectern litet knäckt, ehuru han icke var någon fyllhund, och »kanske på ett bord, att min bild blef gjord», då var han förmycket naturlig och obsken. Cervantes Natur: Don: Quiquotte, som är känd i den hela civiliserade verlden, äger stor preferens såsom Prosaist, se här hans intrigfulla idéer: »då hans Riddare på krakhästen Rosinante, åtföljd med betjenten Santo Pansa, ger sig att slås mot Väderqvarns-vingarna i sin starka fart, och föreställer sig fårehoparne på gröna Ängen, såsom menniskofiender.» Kellgrens fördunklade öfversättnings Lydia, v. Dalins Argus, Creutz, Lidner, desse snillen som lyste i Gustaf den 3:djes Olymph- och Parnass-tid, uttalade rena Svenska sanningar utur skägget, de följde sin muntre och liflige samt lärde Konung tätt i spåren, och nutidens Psalmpoeter, såsom: Valins »upp, psaltare och harpa!» Franseens: »en gång skall Fanny sitta på purpurmålnet der.» Tegneers: »Axel och gullmahni fåle, skinnfaxe drage», och de Gamle, såsom: »Förfäras ej, du lilla hop», m. fl., och det var sant Vallenbergs Min Son på Galeja, och flere snill-rike Män, äro mot mig som Oceanen och bäcken. Manuscripter till 6 Äringar finnas, vigtiga tjenster för Fosterlandet och Jordbruket blifver hufvuddragen, skulle vistandet, få blifva tillsammans med aktningsfulle och redlige Män, bidrogo det till en större hyfsning, huru skall man begära att Oceanen skall vara stilla, då stormar och orcaner omgifver den, att bereda lycka, kan ju ej ligga något ondt deri, det är en mensklig pligt att hjelpa, rätta

Digitized by Google

och understöda hvarandra, att ega en huld och älskad Maka, som med öm omvårdnad utdelar ordentligt de gåfvor som från höjden är bestämt är en god gåfva. Actorn skall verka för Sanning och Rätt så vidt som möjligt, n' hvarje hus så i Städerna som Herr- och Bondgårdar erhåller denna Subscriptions-Anmälan gratis; få se om Lärkan på Kinnekulle, Talltrasten, Condoren och Torndyfveln icke vaknar ännu en gång. Subscribenter erhåller (då alla Åringarne tages) för 8 sk., köpare 12 sk. Listor finnes på S:s och L:s Boklådor, äfvensom Första Åringen a 12 sk., allt Banco.

Johan Leonard B . . .

Är och förblifver boktryckare i L.

Digitized by Google

En stackars karl.

(Efterbildning.)

Till mig, som fältskär är och sår förbinder,
En vacker morgon blygt klef in en karl,
Jo, han såg ut med sönderklösta kinder!
Och näsan svullen som en rofva var.

Jag sporde genast, mäkta intresserad,
Hvem honom gifvit tockna ögon blå.
»Betyder intet», sa' han smått generad;
»En liten tvist med gumman min — håhå!»

»Åh, gud bevars, er hustru tyckes vara
En liten smula häftig utaf sej.
Hvarför, i herrans namn er ej försvara?
Af brist på krafter tycks ni lida ej.»

»Det hjelper icke!» mannen sorgset sade;
Och då kring hufvudet han fått förband,
Betalningen han uppå bordet lade
Och tryckte sitt visitkort i min hand.

Digitized by Google

Jag kortet tog; men min förvåning måla
Det varit icke lätt minsann, ty vet,
Der stod helt tydligt ju: »hr Simson Zola,
Benämnd: ***Europas starkaste atlet.***»

Jacques.

Digitized by Google

Kollegierådet.

(Ett Stockholmsoriginal.)

Under nära trettio år, intill medlet af 50-talet, sågs ofta på Stockholms gator en temligen lång, mycket mager, alltid egendomligt klädd man vandra så långsamt, som vore han icke fullt säker om de ytterst smala benen under en något snabbare gång skulle förmå bära den allt annat än tunga öfverdelen. Ofta under sin gång stannade han plötsligt, vände om, gick fram ett stycke, stannade åter och gjorde så en ny vändning, liksom han icke hade riktigt klart för sig hvarthän han egentligen skulle gå, men när han derom blifvit ense med sig sjelf, fortsatte han vandringen, utan att egna ringaste uppmärksamhet åt det honom omgifvande folkvimlet. Han föreföll alltid betydligt äldre än han verkligen var; man kunde betvifla, att han någon gång varit ung. Tidigare på hösten än någon annan iförde han sig lifpels och begagnade bottfårer, och sist af alla vid sommarens inträde afstod han från begagnandet af omförmälda vinterplagg. Deremot begagnade han ständigt samma hatt, som troligen någon gång varit ny, men

Digitized by Google

hade under årens lopp trotsat både väderlekens och modets vexlingar.

De, som icke kände honom, kunde antaga, att denne vandrande drömmare var en filosof, upptagen med konstruktionen af ett nytt system, eller en matematiker, som sökte lösa ett ytterst inveckladt problem, eller en hopplös kollega i någon trivialskola med få lärjungar; men ingen, som ej kände hans lefnadsbana, kunde ana, att han varit officer, att han bevistat 1814 års fälttåg i Norge, att han sedan tagit kansliexamen, att han blifvit diplomat, att han var en mycket flitig riksdagstalare på Riddarhuset, tillika fullmäktig i rikets ständers bank, ledamot i Göta kanalverksdirektion och tjenstgörande kollegieråd.

För flertalet af sina offentliga befattningar hade han i första rummet att tacka den lyckliga omständigheten, att hans onkel var den inflytelserike och slägtkäre exellencen Rosenblad, om hvilken det sades, att han i befordringsfrågor aldrig lemnade blodsbandets heliga pligter å sido, och i andra rummet det, att han troddes ega en ovanlig beläsenhet, ehuru den ansågs öfver hufvud taget vara lika oordnad som ofruktbar.

Oaktadt sina slägtrelationer kunde han ej fortgå på den diplomatiska banan. Han hade nämligen stort anlag för distraktioner, som ofta tillskyndade utrikeskabinettet åtskilliga olägenheter. Stundom hände, då han förestod beskickningen i Berlin, att han antingen glömde besvara ankomna depescher, eller när han skulle utveckla en synnerligt snabb expeditionsfärdighet, att han hemstälde de mottagna depescherna i stället för svaren på de samma eller ock meddelade sådant, som alls icke rörde den fråga, hvarpå skulle svaras.

En för honom lycklig omständighet var emellertid

Digitized by Google

att han hade säte och stämma på Riddarhuset. Stämman var visserligen skorrande och många uppmärksamma åhörare följde väl icke hans långa anföranden, men den åsigten slog likväl allt mera rot, att han var hemmastadd i så många ämnen. Den inflytelserike onkeln blef derför betänkt på huru och hvar han i statens tjenst skulle kunna anställas. En ny generaltulldirektör hade blifvit utnämnd och exc. R. kände sig då för, om ej hans nevö kunde erhålla en högre plats i tullstyrelsen; men chefen försäkrade, att den i fråga varande aspiranten borde hafva en mera framstående, med hans stora kunskaper mera öfverensstämmande befattning än tullverket kunde erbjuda, och antydde derför, att hans rätta plats vore i det kollegium, som stode i närmaste beröring med utrikeskabinettet.

För den i fråga varande aspiranten blef lyckligtvis just då en rådsplats i det anvisade kollegiet ledig. Exc. R. gjorde nu sitt inflytande gällande, och hans nevö erhöll platsen. Han gjorde sitt inträde i kollegiet, och om än otvifvelaktigt var, att flere andra, vida bättre hade fyllt platsen än han och att han der föga gagnade det allmänna, beredde han likväl sin humane chef, sina kolleger och sina underordnade — åtskilliga olägenheter oberäknade — många glada stunder till följd af sitt naiva väsende, sitt originella skrifsätt och sina ständiga distraktioner.

Under hans tid utgjorde »realisationen» och »bankoverket» ständigt föremål för båda statsmakternas tankeansträngning. Kollegierådet läste och skref samt talade på Riddarhuset mycket i dessa ämnen. Med sin inflytelserike onkels biträde blef han af ridderskapet och adeln vald till fullmäktig i rikets ständers bank, som den tiden egentligen sköttes af kommissariatet, under det att

Digitized by Google

bankosekreteraren vägledde fullmäktige, hvilka deremot, emedan de i regeln alltid voro riksdagsmän, hade till åliggande att i de resp. riksstånden tala om bankoverket och dess behof. Ibland bankofullmäktige var kollegierådet på sitt sätt ganska nitisk, men oftast opraktisk, hvilket dock föga gjorde till saken, emedan fullmäktige aldrig afgjorde någon fråga, förr än kommissariatet, som representerade kontinuiteten och det praktiska elementet, derom afgifvit sitt yttrande. Sekreteraren utjämnade dessutom alltid med stor urbanitet de förvecklingar, som i fullmäktiges expedition uppkommo till följd af kollegierådets distraktioner, och öfvervakade särskildt, att han vid handlingars underskrifning anbragte sitt namn på rätta platsen och icke skref grannens eller någon annans namn.

Vid ett tillfälle beredde kollegierådet både åtskilliga tjenstemän i riksbanken mycket besvär och sig sjelf under ett par månader mycken oro. Då han i ett offentligt uppdrag, som han på sin onkels förord erhållit, skulle företaga en utrikes resa och troligen längre tid komme att vistas borta, ansåg han försigtigheten bjuda att i bankens brandfria hvalf deponera sitt silfver och sina värdepapper, som af honom inlades i ett skrin; han erhöll, när depositionen verkstälts, behörig attest derom; men vid sin återkomst kunde han icke få reda på attesten, emedan han omöjligt kunde erinra sig hvar den blifvit lagd. Derom underrättade han tjenstemännen i banken, för hvilka hans distraktioner icke voro obekanta. De ville gerna gå sin förmans önskan till mötes att utfå den deponerade egendomen, och då han försäkrade, att attesten icke blifvit på någon annan transporterad, ansågs saken kunna så arrangeras, att han utfärdade ett särskildt qvitto, som kunde utbytas mot depo-

Digitized by Google

sitionsattesten, när den kom till rätta. Nu framtogs det stora depositionsregistraturet; men ehuru det flere gånger med stor omsorg granskades, påträffades der icke kollegierådets namn; hvaremot han påstod, att det måste finnas der, emedan han sjelf både skrifvit anmälningssedeln om och verkställt depositionen samt mottagit attesten, som blifvit ställd på honom. Tjenstemännen hänvisade till registraturet, som äfven han, men utan framgång, sjelf för säkerhetens skull granskade. Icke heller kunde han bland det stora antalet deposita, som der förefans, igenkänna sin tillhörighet, skrinet.

Några månader förflöto. Kollegierådet, som ofta med oro tänkte på sitt i banken bortkomna depositum — han hade ju sjelf aflemnat det der — kunde icke tillvita tjenstemännen någon försummelse, han hade ju sjelf granskat registraturet, men i det förekom icke hans namn och i den omständigheten »låg det besynnerliga».

En dag skulle han i sin portfölj framtaga en handling, och då fick han ändtligen reda på depositionsattesten. Han begaf sig nu upp i banken, lycklig i medvetandet att han haft rätt och att han riktigt verkställt depositionen. Men den nu företedda attesten var likväl icke utställd på honom, utan på »Herr Olof Jesper Kurian». Hvem var då nämnda person? Det var ingen person, utan kollegierådets hund, som fått tre namn efter personer, som egaren högt värderade och som han på sådant sätt ville hedra. Nu var gåtan löst. Då kollegierådet skulle skrifva anmälningssedeln, hade hans tankar plötsligt fallit på hunden, och då skref han dennes namn i stället för sitt eget. Det var blott en af hans vanliga distraktioner.

Med sin trogne följeslagare Kurian, i dagligt tal benämnd »Kurre», kunde kollegierådet långa stunder

Digitized by Google

samtala, utan att blifva motsagd, och på fullt allvar påstod han, att Kurre egde stor intelligens. Tillgifvenheten var också ömsesidig. Voro de åtskilda, saknade de hvarandra lika djupt. Då vid ett tillfälle kollegierådet företog en utländsk resa, men Kurre ej kunde få följa med sin husbonde, tyckte denne, att Kurre hade berättigade anspråk på att få underrättelser ifrån sin husbonde. En dag ankom till Stockholms postkontor ett utrikesbref med följande påskrift: »Till hunden herr Olof Jesper Kurian. Stockholm. Adr. herr Assessoren L. Carlqvist. Banken. Helsa kamraterna.»

I sin egenskap af fullmäktig i banken blef kollegierådet vald till ledamot i direktionen för Göta kanalverk, egentligen en honorariebefattning, emedan kanalverkets angelägenheter nästan uteslutande sköttes af kommerserådet Santesson och sekreteraren G. Likväl fingo de jämte direktionens öfriga ledamöter äfven stundom känning af kollegierådets distraktioner. Då för kanalverkets penningebehof obligationer skulle utfärdas, föreskref reglementet, att de af direktionens samtliga ledamöter skulle underskrifvas; men då de flesta ledamöterna icke bodde i Stockholm, cirkulerade obligationerna dem emellan med postens förmedling. Vid ett tillfälle, då ett stort antal obligationer sålunda cirkulerat och slutligen återkommit till Stockholm, der verkets sekreterare bodde, öfverlemnades de af honom till kollegierådet, som till sist skulle förse dem med sin namnteckning; men då han skulle verkställa detta enkla bestyr, var han så uteslutande upptagen af tanken på den just då inträffade stora Rosenborgska konkursen, som utgjorde allmänna samtalsämnet, att han på samtliga obligationerna skref »B. E. Rosenborg» i stället för sitt namn, hvarefter han inlade dem i portföljen, som aflemnades till sekreteraren

Digitized by Google

G., hvilken genast upptäckte felskrifningen, som hade till följd, att alla obligationerna måste makuleras.

När kollegierådet sedan omtalade denna episod, på hvilken han ej lade ringaste vigt, yttrade han, »men vet herrarne, det besynnerligaste var, att G. blef verkligt ond och grälade på mig för den lilla oskyldiga missskrifningen».

Ju äldre han blef, dess mera ökades hans anlag för distraktioner; men välvilliga personer utjämnade alltid de förvecklingar, som han vållade. Han var en hedersman, ytterst opraktisk, sannolikt mindre begåfvad än beläst och skulle säkert icke kommit så långt fram på ämbetsmannabanan, som fallet blef, om han icke haft säte och stämma på Riddarhuset och om icke hans onkel varit den mäktige excellensen Rosenblad.

F—z.

Digitized by Google

Köksfilosofi.

— Det var då ett förbaskadt söl jemt och samt på det här stället! Hur länge skall man sitta och vänta?

— Här är ju soppan, som herrn reqvirerade.

— Jag vill ha den riktigt het. Är den det?

— Inte är den så het som herrn.

Digitized by Google

I pigflyttningen.

Efter verkligheten.

Det var i Oktober på kafferepet hos fru Andersson, som gamla fru Svan alldeles förtvifladt skröt öfver sin jungfru, som hon fått nu i flyttningen. En riktig liten guds ängel ifrån landet var hon, påstod fru Svan rörd, *så* oskyldig och gudfruktig, ingen fästman ville hon veta utaf, aldrig hängde några »kusiner» i köket, inte kunde det förekomma, att hon rände ut om qvällarne — åh, det ville inte mer till! — hon ville inte ens gå ut, när hon hade lof, utan satt mycket hellre hemma och läste i sin Rosenius och opponerade sig aldrig emot, att ytterdörrarne reglades på slaget åtta om qvällarne — ja, maken till lilla Augusta fans inte i hela verlden, det satte fru Svan sin salighet i pant på.

Kafferepsfruarne kände sig formligen öfverväldigade af så mycken dygd, och när det led fram på kvällen kunde de ej längre stäfja sin otålighet, utan begåfvo sig samt och synnerligen med fru Svan i spetsen bort för att taga den märkvärdiga Augusta i ögonsigte och betyga henne sin djupt kända aktning.

De styrde kurs rakt på köket, der emellertid ingen Augusta syntes till, och skulle just på fru Svans upp-

Digitized by Google

maning stiga in i förmaket för att invänta henne, då de stannade som fastnaglade vid att höra en grof karlröst, som med det ömmaste tonfall frågade:

»Akuste! Akuste, mein liebchen, ä tu ter?»

Förfärade stirrade de på hvarandra, utan att kunna förstå, hvarifrån ljudet kom.

»Hvarför schvarer tu inte, min schene vän», hördes samma röst, nu med ett sorgset tonfall, »jak hör ju hur tu går ter nere? — Aha, jak förschtår, tu ä rädd, att ten gamle teufel Schvan schkall höre dik och komme och rife dine vackre ögen ut — puff — den förpaskete gamle hummer! Ä det klart ter nere, mein liebchen, så kriper jak ner till dik nu, när pipen ä kall, und pusser dik en stund på munden, som tu ticker så micke om — und — und schene vännen min, så har tu väl lite godt att traktere tin lille Friedrich med, som fryser så förpasket i denne kölden — —»

Plötsligt hördes ett rasslande i skorstenspipan, så visade sig i spisöppningen ett par bara sotiga fötter, och i nästa ögonblick stod framför de skräckslagna kaffereps-fruarne en muntert grinande sotare, som emellertid knapt fick syn på fru Svan och konsorter, förrän han med ett gält ångestrop hals öfver hufvud klängde upp i spisen och blixtsnabbt försvann upp i skorstenen.

Det blef ett fasligt stormigt uppträde fruarne emellan, der fru Svan till sin förargelse drog kortaste strået, men så utgöt hon till gengäld sin vredes galla öfver jungfru Augusta, som den qvällen nogsamt fick känna att hon lefde.

Digitized by Google

Till aktörerna vid Humlegårdsteatern.

Dahlgren, Forssberg, Ljungdahl, Martinsson, Ryberg, Hjalmar Sjöberg och Albert Åhman hösten 1861.

(Hittills otryckt qväde af ***Reinhold Götberg***.)

Haf tack för sist, I Humlegårdsartister
— Ej någon nämd, ej heller någon glömd —
Det är så tomt, när man så mycket mister
Och sakna'ns bägar ännu ej är tömd
Uti dess botten, ack, det sant och visst är,
Der hvilar minnets ljufva perla gömd.

Tack för hvar stund uppå »Rotundans[1]*» kuster*
För hvarje glas, som gladt vi tömde der!
Det magen får, ej räknas till förluster,
Då man förlustar sig, när man förtär: —
Tack för hvar gång, som vi ha spelat »Schuster»
Om kaffe, punsch, cigarrer till dessert.

Nu Humlegården en ruin är vorden,
Ty löfven falla jemt uti allén —

Digitized by Google

Och knappt en katt en gång syns till vid borden,
Om icke jag, **Pehr Thomas**[2] *och* **Carlén**
Oss ta en tuting och den riktigt stor den,
Belysta af fru Lundströms fotogén.

Med kräftor gumman oss ännu trakterar,
På »frikassé» hon kommit på balans,
Och »Möllers hundfröjd» flitigt musicerar,
I går jag hörde en charmant romans,
Och »Infernalia[3]*» så stolt serverar,*
Sen hon i »tvåan» knipit sig en »tjangs».
— — — — — — — — — — — —

Nu veten I hvad klockan här är slagen.
För öfrigt allting är sig likt som förr.
Jag glömt en sak — »von Byrax[4]*» är betagen*
Och ligger trogen vid den huldas dörr —
Jag Berglund[5] *såg på »Hörnan*[6]*» häromdagen*
Det var ej nytt. — Nu ta' vi oss en »tör.»

Mårten Holk J:r.

---

[1] Den bekanta gamla byggnaden i Humlegården, der fru Lundström då höll restauration. [2] Den bekante folkskalden Pehr Thomasson. [3] En af »de tjenande systrarna» i Rotundan. [4] Förf:ns trogne följeslagare, hunden Byrax. [5] Wilhelm Berglund, f. d. skådespelare. [6] Den bekanta restaurationen vid Jakobstorg.

Digitized by Google

Kors på Moppes graf.

Oskarsklint är ett förtjusande sommarställe, det kan intygas af alla, som känna till det. Och för dem, som ej göra detta, vill jag pligtskyldigast omtala:

att Oskarsklint ligger vid stora segelleden, som för in till en viss treflig hufvudstad;

att barr- och löfskog slåss om att stänga utsigten från fasadfönstren, men få inte lyckas, ty utsigten är vacker, tycka alla som vistas der — ah, jag vågar ej beskrifva den utsigten! —

att villan, omgifven af nätta blomsteranläggningar — särskildt rosorna hafva der en älsklingsplats —, är väl bygd och inredd för en större familj; för några ungkarlsinackorderingar finnas rum också;

att byggnaden, hur vackert den än är belägen, är placerad litet oförsigtigt, ty ungefär tjugo fot framför verandan fortsättes gårdsplanen i en sluttande slät berghäll, som i fyrtiofem graders vinkel — precis naturligtvis — för rätt ner till den falska Ran.

Nu har herrskapet fått en sannfärdig beskrifning, men glöm inte bort den sista att-satsen, ty derpå hänger

Digitized by Google

det mycket, som kogubbens fästmö sa' om la'gårdspigans vittnesmål. —

Men nu till historien!

I somras var jag ute på seglats, jag jemte ett par kurrar till, inbjudna af kuttern Mikadons vänlige kapten, grosshandlare för resten. Vinden hade mojnat ut och med några årtags hjelp lade vi i land för att i fred och lugn tömma eftermiddagsgroggen, medan vi hoppades på en aftonbris, som spåddes af några molntappar. Just vid omtalade berghälls ena grankuliss förtöjdes skutan.

I mer eller mindre svärmiska tankar halflågo vi rundt omkring kappen, hvarpå dryckesvarorna voro framsatta, vi tittade i skyn, vi tittade i djupet, vi tittade i glasen. Men plötsligt fäste en sina ögon vid ett märke i klippan alldeles i vattenbrynet.

»Hvad kan det vara?» mumlade han. »Är det ett borrhåll för någon påtänkt sprängning, eller har här stått något minnesmärke?»

Vi glodde allihopa åt angifvet ställe. Mycket riktigt. Ett hål af en tums diameter syntes i graniten.

Mikadons kapten blåste ut ett väldigt rökmoln, skrattade och sade, att innan vi fingo vind kunde vi mycket väl hinna med en grogg till och medan vi njöto af den skulle han tala om en historia.

Och nu har *han* ordet.

Man skref år 1888. Ferietiden stundade för magister Palm. Trött och utledsen vid det enformiga görat att i läroverkets lägsta klasser försöka preparera små talgoxar till lärdomsljus — ett arbete som den pligttrogne mannen hållit på med i många herrans år — gladde han sig nu mer än någonsin förut åt att den välbehöfliga ledighetstiden stod för dörren. Han hade nämligen för första gången

Digitized by Google

under sin tjenstemannatid lyckats få ett sommarnöje i perspektiv.

Nog hade »välvilliga» föräldrar till qvarsittarelever hvarje sommar beredt honom tillfälle att njuta landtluft d. v. s. att resa ut till något sommarnöje ett par förmiddagar i veckan för att i ett qvaft vindsrum förhöra samt i och för nästa besök plugga in lexor i pysarne. En och annan hvardagsmiddag under sommarens lopp och en penning, något öfverstigande kostnaden för ångbåtsresorna, hade han emellertid fått. Kommo vid höstterminens början pojkarne upp i den klass man afsedt, var allt godt och väl, hvarom inte — ja, då hette det: onödiga kostnader, slapp lärare, inte är det våra snälla barns skull o. s. v.

Nu hade han dock trefligare utsigter. Efter stora försakelser och med hjelp af extra arbete hade han lyckats spara in så mycket, att han kunde kosta på sig en sommarsejour utåt saltsjön och rå sig sjelf, ligga hur länge han ville, göra hvad han ville och njuta sitt sorgfria väsen från d. 5 juni till d. 28 augusti. Tänk, magister Palm på sommarnöje! Oerhördt, famost!

Af en annons i Dagbladet hade magistern fått reda på, att en anspråkslös bättre ungkarl kunde erhålla hel inackordering öfver sommaren i en stilla familj å ett landtställe utåt stora segelleden. Anseende sig vara en anspråkslös, bättre ungkarl, sökte han upp den stilla familjens caput, som var just jag sjelf. Vi kände hvarandra förut något litet och öfverenskommelsen var snart afslutad.

Håhå jaja! Nog var Palm anspråkslös och hygglig, det ska' gudarna veta, men om sommaren blef så stilla och fridfull hos oss det är en annan sak.

Jag hade för sommaren förhyrt lägenheten Oskars-

Digitized by Google

klint af egarinnan, enkefru Emma Arell. Ja, det var egentligen min fru som uppgjort affären med fru A., hvilken i förbigående sagdt var enka efter en rentier och f. d. krögare, den der uppfört byggnaden, men aldrig fått glädjen att der residera, i ty att han plötsligt gick till de sälla jagtmarkerna. Hustru min hade styrt om allt på ett mycket omtänksamt och praktiskt sätt. — Gud hvad de qvinnorna äro praktiska! Sjelfva hyran var mycket billig, det är jag den förste att erkänna; men i öfverenskommelsen ingick att fru A. och hennes tjuguåriga dotter skulle fritt disponera ett rum och mot särskild afgift äta hos oss.

»Då det i alla fall skall lagas mat åt dig, mig och våra fyra barn och informatorn,» sade gumman min, »kan man gerna laga åt två till; och så annonsera vi efter en som ville hyra det ena vindsrummet, så hjelper det upp affärerna. Jag får litet mer att göra, det förstås, men det åtager jag mig gerna, då jag lyckats få lägenheten för så billigt pris.»

Jag ruskade på hufvudet, men ville dock ej uttala mina farhågor, hvilket blott skulle gjort henne ledsen. Hon hade handlat i bästa syfte, det visste jag.

Landtlifssäsongen inträdde. Kolonien bestod af elfva personer, vår tjensteflicka inberäknad. Fru Arell hvilken jag ej känt förut, föreföll genast vara en ganska konstig kropp. Hon var karmosinröd i synen och fet och fläskig, som om hon tänkt blifva pristagare på någon gödboskapsutställning; barnens informator, en studentpojke vid namn Axel Jonsson, påstod till och med, att det blef flottfläckar efter hennes skugga. Hon gjorde intryck af att vara ganska säker af sig, men tillika ej så litet tillgjord. Dottern Rosa såg ingenting ut och tycktes vara ett beskedligt våp. Äta kunde de som vargar och uppassning

Digitized by Google

fordrade de, och enär både vi och de alltibland fingo påhelsningar af vänner och bekanta i staden, hade min hustru och pigan släp från morgon till qväll; den förra knotade ej, men så gjorde den senare det så mycket mer i stället, så att en tjensteande till måste anskaffas, för så vidt matmor skulle få någon ro för knorrandet.

På det hela taget rådde ett ganska godt förhållande mellan värdfolket och inackorderingarne — Palm var den hyggligaste och gemytligaste själ under solen — ty min gumma var idel tillmötesgående. Allt kunde varit bra nog, om ej två varelser funnits, hvilka jemt och samt stälde till spektakel, nämligen vår katt Misse och fru A:s älskling, hunden Moppe, en ilsken liten dogg. De lefde verkligen som hund och katt. Moppe lät aldrig Misse vara i fred, katten jagades dagligdags och ibland vände han sig om och gaf hundrackan ett dugtigt klösande. Som ingen af fruarne ville göra sig af med sitt kreatur, blef följden den, att fru A. stundom utfor ganska häftigt mot min hustru.

Emellertid hade snart, som vi sedan fingo höra informatorn, den lymmeln, hvilken förgapat sig i fröken Rosa, lofvat svärmodern *in spe* att dränka Misse, bara han fick fatt i honom; men detta var lättare sagdt än gjordt; ty katten hade blifvit förtvifladt skygg, ja nästan förvildad. Den beskedlige Palm, på hvilken fru A. kastade allt ömmare blickar — sorgåret var nyss förbi — ledde hunden i band, då han konvojerade frun på hennes promenader, Då de sutto och »beundrade naturen» eller förtroligt samspråkade — Palm var ej alldeles okänslig för den rika fruns tydliga bevågenhet — hvilade Moppe städse i hennes knä.

En eftermiddag, då jag tog mig en tupplur och min hustru hade bestyr med kaffebordets dukande, voro Palm

Digitized by Google

och fru A. i en berså försjunkna i ljufva svärmerier, och informatorn och unga fröken kysstes som bäst i en undangömd grotta ett stycke derifrån. Bäst det var spatserade vår Misse förbi sistnämda plats. Nu skulle unge herrn hugga katten, men denne rusade i väg och kom så inför Moppes ögon. Som en pil for hunden upp från sin ljufva plats och den vilda jagten var i full gång deruppe på platån. Alldeles vid branten högg Moppe Misse i nacken, men farten kunde ej hejdas och båda rullade utför. Jag väcktes af förfärliga ångestrop, sprang ut och fann frun ligga afdånad i magisterns armar.

I en hast refererades det hemska dramat. Jag stod deruppe och tittade ned, men såg inte ett lif. Informatorn och jag skyndade emellertid till vår lilla roddbåt, som låg bakom udden derborta och rodde hit. Fåfängt letande! Vi återvände, och jag måste åtaga mig det svåra kallet att så grannlaga som möjligt bringa fru A. den hjertskärande jobsposten att allt hopp var ute. Den arma svimmade ånyo och måste intaga sängen.

Efter ett par dagars tid, var hon ute igen, djupt sorgsen — hade hon haft med sig den klädning i hvilken hon sörjt salig krögaren, hade den bestämdt kommit i bruk igen — men dock i viss mån resignerad. Magister Palm hade nämligen föreslagit mig, att vi skulle sala till en minnesvård som skulle resas just der Moppe gått till botten. För husfridens skull hade jag gått in på det kostliga förslaget. Vid underrättelsen härom vardt fru A. uppriktigt rörd öfver sådant prof på innerligt deltagande. Som förslagets upphofsman fick magistern naturligtvis särskild mention. Vården skulle emellertid nödvändigt vara ett kors, hade den sörjande med bestämdhet önskat.

I staden bestälde jag ett jernkors, af samma storlek

Digitized by Google

som coldinu-korsen, och å detsamma prunkade, då det anlände till oss, den gyllene inskriften:

Moppe.

Älskad i lifvet, saknad i döden.

Påföljande söndag placerades detsamma just i det der hålet, som nyss väckte er undran. Skriften var vänd mot land, så att frun, som sedan till älsklingsplats utsåg en soffa deruppe, kunde kasta sina tårfylda blickar ned på den af vänner resta vården. Magistern deklamerade en trösterik elegi och informatorn sjöng »Snabba äro lifvets stunder». Fru A. bjöd på rhenskt vin, trakterade barnen med konfekt i långa banor och förärade min fru en den allra präktigaste rostbiff, ty hon hade visat den grannlagenheten att ej genom veklig klagan öfver kattens ändalykt göra sorgens kalk ännu bittrare.

Men — o, ve! Midt under den högtidliga stämnigen, kommer en af tjenstflickorna och berättar, att Misse för ett ögonblick se'n varit framme och knipit en kyckling. Nu blef det konvulsioner, skall jag säga. »Hämnd, rättvisa, himmel!» var det enda som förnams från fruns läppar.

Stödd af magistern och mig, vacklade hon in till sitt. Rostbiffen fingo vi äta upp hennes hjelp förutan.

Följande dag var hon dock fullt återställd, ty tidigt på morgonen hade Misses blodiga lik hittats i skogen. Det odjuret hade synbarligen tagit lifvet af sig genom att slå hufvudet i en större sten, och orsaken hade naturligtvis varit aggande samvetsqval. Och innan dagens sjunkande sol gaf afskedskyssen åt korset vid stranden, välsignade fru A. fröken Rosas och informatorns unga kärlek. Moppe var hämnad.

Digitized by Google

Sommaren skred framåt. Fru A. tillbragte allt fortfarande så lång tid af dagen som möjligt deruppe på soffan, riktade ögonen ömsom på korset och himmelen, men förglömde ej helt och hållet magister Palms ansigte och då såg hon inte som värst olycklig ut.

Vi hade alla märkt, att hon verkligen vann på närmare bekantskap, och fast hon nog äfven allt framgent skulle vara herre i sitt hus, var dock Palm att lyckönska, då det verkligen visade sig att de tyckte om hvarandra. Han behöfde få sina dagar mera fria från brödbekymmer och den fyratioåriga enkan hade »multum». Någon muntlig förklaring dem emellan hade dock ej ännu kommit till stånd. Den skulle dock ske och var dagen derför i ödets bok bestämd att vara segelsällskapets högtidsdag.

På Oskarsklint hade vi rustat oss att deltaga i den festliga illumination, som den aftonen brukar kasta sin förtrollande glans öfver de hemvändande kuttrarnes väg.

Festoner af kulörta lyktor voro rikligen anordnade framför byggnaden, deruppe på platån skulle informatorn afbränna ett fyrverkeri, och jag skulle ligga i båt här ett stycke utanför stranden och kasta ut dykare samt tända bengaliska eldar. Dagen var fru A:s födelsedag, och det var förresten hon, som släppt till fiolerna i och för all härligheten.

Qvällen var lugn och mörk — utmärkt illuminations- och fyrverkeriväder!

De kulörta lyktorna strålade redan i all sin prakt, långt innan flottiljen kom. Nu sköt den fram förbi udden. Ett par ståtliga raketer fräste i höjd uppifrån platån. I detsamma smattrade lifliga fanfarer och derpå uppstämdes en frisk marsch deruppe. Till fru A:s ära hade nämligen ombestyrts, att en sextett amatör-musikanter

Digitized by Google

kommit ut till oss, och som dessa hade fått både »varm mat och porter» samt mycket annat lifvande och styrkande, blåste de nu som domsbasunande ärkeänglar hela bundten. Det skrälde och rungade så, att jag knappast kunde höra bogserångarnes frustande. Hur skulle det då ej låtit deruppe! Nu tuttade jag på ett par famosa bengaliska eldar. Åh, sådan glans de spredo! Allt syntes så klart som på solljusa dagen. Och hvad tror ni jag fick se? Jo, deruppe på soffan, alldeles der sluttningen vidtager, syntes fru A. och magistern i lycklig omfamning bröst mot bröst, mun mot mun. Kärleken säges visserligen vara blind, men det vill mycket till att ej märka sig observerad i så skarp belysning, som den jag styrde om. Äfven från båtarne hade den intima scenen observerats, ty jag fick sedan af dervarande bekanta höra, att de skallande hurraropen gält mindre ljuseffekterna än den der så vackert belysta vackra situationen deruppe.

Häftigt reste sig »de unga tu,» men sprungo i ifvern fram ett steg för långt, och vi som voro på sjön fingo bevittna de älskandes fall. Frun slog en väldig duns i hälleberget — det är verkligen alltsedan en remna på samma fläck, men jag vet ej säkert om den fanns der förr — och i samma ställning som om hon varit uppspetsad på ett Andreaskors gled hon utför sluttningen. Och magistern — ja, han sträckte sig efter henne och rullade som ett knyte ned. Fet var hon, men inte gick det derför som om det varit smordt för henne: de många fodralen kring nedre kroppshalfvan hejdade farten. Hon gled temligen varligt, men också säkert ner och hejdades först, då hon stötte på Moppes kors. Hon stannade grensle om detta, och kring hennes ben — ha'n I sett grofhuggna läktarepelare i en bondkyrka? — slogo de fradgande svallvågorna. Magistern hade redan fått sin

Digitized by Google

doppning, en grundlig doppning, men nacken hade han märkvärdigt nog icke brutit af sig; han såg mot land och grep som en drunknande efter ett halmstrå... nej, efter en af »läktarepelarne». Han fick fatt i en, han fick fatt i två, vänliga händer sträcktes honom emot och efter litet besvärligt krångel höll han henne om lifvet, men hans underrede var ännu till en lek för de plaskande skojabla najaderna. Nå, det var ju hennes också. Hon slog sina armar kring honom och *nemo nisi* kors skilde dem åt.

Deruppe brassades på värre och tutades likaledes, så parets jämmer kunde ej förnimmas der. Jag var naturligtvis färdig att strax ro dem till hjelp. Men draggen, den kanaljen, hade huggit sig så fast, att då jag ryckte till för att få honom upp, krängde båten så häftigt, att de bengaliska eldarne ramlade ned från sin plats och antände en massa dykare, som jag hade ombord. Fram med öskaret för att hyfva hela smörjan i sjön! Kors för attan, så befängt det började sjuda i vattnet! Dykarne voro bums i full fart med att fräsa och hväsa, lysa och fnysa, ryka och dyka, hvissla och gnissla, blänka och stänka, susa och brusa, simma och stimma, skutta och prutta, krångla och vångla... ja, till och med hångla, då de törnade på der vid korset och anfäktade Palm och hans flamma, hvilka båda sprattlade, väsnades och förde ett lefverne ännu mer etterbefängdt, än hvad fyrverkeripjeserna förmådde åstadkomma.

Men allt har ett slut, så också fyrverkeriet, och musikanterna unnade sig en stunds hvila. Nu kunde ångestropen förnimmas. Jag, som låg med båten på blott ett par famnars afstånd från stranden, gaf en dundrande befallning, att alla skulle vara tysta ett ögonblick. Åtlydd, märkvärdigt nog. Dit upp ropade jag, att man skulle

Digitized by Google

placera ett par lyktor vid sluttningens början och sedan hålla sig på afstånd; ett par af manfolket beordrades att på närmaste håll låna en båt och skynda hit. Sedan sporde jag herrskapet på Moppes graf, hur det mådde. Åhjo, värre kunde det vara, ty inte var der ännu fara för lifvet, så länge korset stod fast, förklarade magistern.

Jag kunde ju lösgöra dragglinan från båten och med ett enda årtag komma fram, men min farkost var synnerligen rank, och ensam kunde jag ej hala frun öfver relingen. Så lugnande som möjligt samtalade jag med dem till dess den väntade båten, en betydligt styfvare än min, anländt. Jag steg i den, hvarefter vi genast voro hos de älskande båda. Att taga den magre magistern i nacken och hala honom ombord, var en smal sak, men frun — hur skulle man bete sig med henne? Korset hindrade ju henne att glida ned, och att få fotfäste på klippan för att på något vis snurra henne omkring ett halft hvarf, var omöjligt, och sjelf kunde hon ej lyfta ena benet så högt att hon kunde komma loss, ett sätt som dessutom varit mindre lämpligt inför fyra herrars ögon. Det går nog ej för bättre pris än att hon får sig en riktig doppning tänkte jag, efter det jag så lågmält som möjligt frågat Palm, om korset stod riktigt säkert och han anförtrodt mig att han märkt att det var färdigt att ge vika. Jag hviskade min order till de båda roddarne. Båten svängdes med aktern inåt land. Frun ombads att luta sig bakut mot klippan, medan jag band fast båten. Hon efterkom min begäran. Nu grep jag säkert fast i Moppes minnesvård och i detsamma gjorde roddarne ett par kraftiga årtag ... Kratsch sa det (korset lossnade); plums — och frun låg skrikande i sjön. Roddarne ströko och så lutade jag mig öfver båtkanten, hvarpå jag grep fatt i henne. Hon slog armarne omkring halsen på mig

Digitized by Google

och gallskrek: »Mördare, usling, grafskändare!» Hade inte tre man hållit mig qvar, hade vi båda två gått ned att helsa på Moppe.

»De två tyngste i andra sidan. Den tredje stannar här!» kommenderade jag. Den som stannade hos mig var lyckligtvis magister Palm. Han lyckades att öfvertala henne att släppa mig och i stället hålla säkert i relingen, medan vi skulle försöka lyfta upp henne. Vi fattade henne under armarna — men nej, det gick inte att få henne upp. Förr skulle båten kantra. Flere försök — stört omöjligt.

»För att lyfta denna flamma, fordras minst en domkraft nu!» mumlade jag på en bekant gluntmelodi.

»Vi få lämpa henne akteröfver,» sade jag till magistern och befalde de andra att lägga ut årorna igen och ro förbi udden här till venster, ty der i viken är det grundt. Så togs fru Arell i släptåg och bogserades dit jag sagdt. Der kunde båten ej komma i land, men då både han och frun stodo på fast botten, klefvo magistern och jag öfver relingen, och stödd på oss, marscherade hon i land, men der hon nöjde sig med bara ett stöd — naturligtvis icke mitt.

Hon tackade mig emellertid hjertligt och bad om förlåtelse för de titlar hon i ifvern gett mig. Hon var ibland så häftig, sade hon.

Uppe vid villan hade fröken Rosa svimmat gång på gång, och informatorn haft oupphörligt arbete med att kyssa henne kry igen.

Hustru min ordinerade varmt fläderté åt oss, jag föreskref söta, starka och sjudande toddar. Fru A. kröp genast till kojs och följde den förra ordinationen, magistern och jag den andra, sedan vi först fått litet torrt på oss.

Digitized by Google

Påföljande dag dracks de nyförlofvades skål. Magistern höjde glaset för mig såsom varande deras räddare.

»Största äran tillfaller »Moppes kors», svarade jag, »och efter att hafva räddat två älskande hjertan, sjönk det i djupet, der väl dess rätta plats är, ty den lilla hundens graf är ej i klippans hårda famn utan i den klara blåa våg.»

Frun förde näsduken till ögonen, tryckte min hand och skulle aldrig förgäta dessa vackra ord, bedyrade hon.

Pelle Klang.

Digitized by Google

Moderniserad mytologi.

Æsculapius var en mycket anlitad qvacksalvare.

Plutus var millionär och bankdirektör.

Amor var verldens säkraste skarpskytt. — Träffade alltid »pricken».

Hymen var en äkta man, som stod under toffeln.

Nemesis var direktris vid en straffanstalt.

Fama var ordförande i alla sqvallerkonseljer.

Fortuna var lotterikollektris.

Hebe var schweizerifröken.

Ganymedes var — »ganymed».

Psyche var en . . . hm! . . . en särdeles vacker och mycket eftersökt . . . hm! hm!

* *
*

Hercules, kallad »*den starke mannen*», var litet af hvarje, såsom lejontämjare, tjurfäktare, oxdräng m. m. — ***Charon*** var skutskeppare.

Calchas var pastor primarius.

Clotho, Lachesis och ***Atropos*** — »*de trenne parcerna*» — voro spinnhusbjon.

Nasus.

Digitized by Google

Rimlig förmodan.

— Hvar höll Andersson hus i går? Andersson hemtade oss inte vid teatern.

— Jag var borta och blef kandidat.

— Hvad är det för dumheter han pratar?

— Jo, kandidat till folkriksdagen.

— Och då blef Andersson så kavat, att han blef plakat ackurat.

Digitized by Google

I tid skall man öfva sig.

— Läser du följetongen?

— Visst inte. Det är en uppsats om qvinnans rättigheter och nu skall jag slå Oskar och Kalle och John i halsen med den, då vi träffas på nästa bal.

Digitized by Google

Den förste skalden.

Legend.

Det är bekantgjordt långt för detta
att Adam första bonden var,
men ännu återstår berätta
hvem förste diktarlagern skar.
Min åsigt dela ej de lärde,
men i en gammal fabel står:
den förste skalden var en herde,
som i en skog gick vall med får.

Änskönt han dvaldes i naturen
och stämning fylde skog och lid,
han liknade de andra djuren
och lefde dåsigt fram sin tid.
Han var ej böjd att meditera:
en sten var sten, ett barr var barr.
Den, som i tingen funnit mera,
han skulle ropat ut som narr.

Om sångarlyran omedveten,
han låg uti sin glinta still
och skötte omsorgsfullt dieten

Digitized by Google

med ankarstock och spickesill;
var bittert led vid detta nöje
att jemt i vilda marker gå,
och skulle lett ett jättelöje,
om han känt till Jean Jacques Rousseau.

En höstdags kulna serlatimma
han längtansfullt mot bygden såg,
då vildgäss plötsligt hördes stimma
helt nära der vår herde låg.
Men drömde han? Det glada skrålet
i denna gåskonversation
var ju det kära modersmålet,
fast i en något skrikig ton.

Och vid han lyssnade till orden,
förnam han underbara ting
om lifvet, menskorna och jorden
långt bortom bergens mörka ring.
I nästa stund han var på benen
och sprang mot vildgåsskaran ned.
»Om det ej gyckel är, I menen,
så tag mig på er långfärd med.

Mitt sinne vaknat ur sin dvala,
och fast jag är af simpelt blod,
när som jag nyss er hörde tala,
jag lifvets rikedom förstod.
Låt mig få slitna renseln kasta,
få gifva får och getter hin
och till det sköna landet hasta,
der bröd är frukt och vatten vin,

Digitized by Google

»Låt mig med granna kläder smyckas
på samma sätt som kejsarne,
men glömmen ej att jag vill lyckas
att blifva ryktbar liksom de!»
Nu klef en gåskarl fram ur ringen,
bad herden kasta bort sin staf;
en gyllne penna, dold i vingen,
han derpå åt vår hjelte gaf.

»Hell dig, du äkta son af tiden!
Du är minsann ett rigtigt fynd.
Att längre gömma dig i liden,
det vore oförlåtlig synd.
Som du ej följa kan på färden,
tag denna vigda penna mot,
den skall dig öppna hela verlden
och lägga slägtet för din fot.

Så snart din hand om henne fattar,
hon lifvet ger i snillrik dikt,
och menskan tjusas, gråter, skrattar,
ty aldrig förr hon funnit slikt.
En framtid, ljus och rik, jag spår dig,
som tidens allra störste son.
Om trenne år jag åter når dig
och kräfver då igen mitt lån.»

Sagdt. Skalden stod der genast lyckad,
ty underbar var pennans must;
hvar dikt, af snille, humor smyckad,
publiken läste stormförtjust.
När verlden se'n sin hyllning skänkte

Digitized by Google

poeten, der hans nåde gick,
han bar sitt hufvud högt och tänkte:
»så stor jag är, så lärd, så qvick!»

Så svunno åren och det hände,
när skalden blifvit riddare,
att gåsen punktligt återvände
och artigt sade: »excusez!
Jag måste dig ty värr besvära,
men lofvar dock att genast gå.
Du har nu vunnit makt och ära —
var god och låt mig pennan få.»

Den stackars karlen stod bedröfvad.
»Skall jag då mista rykte, rang?
Ty blifver pennan mig beröfvad,
så är det slut med min talang.»
»Tvärtom, min vän, du skall förblifva
det snille pennan gjort dig till.
Som ryktbar man du nu kan skrifva
hur många dumheter du vill.»

Ernst Lange.

Digitized by Google

Tänkespråk.

Beredd till allt och duglig till allt — det är två skilda saker.

*

Ögonen äro själens spegel. Kanske flintskallen då är förståndets spegel?

*

Menniskor så väl som butiker finnas, hvilka exponera allt hvad de hafva.

*

Den egentliga meningen är ofta sådan, att ingen vågar offentligen uttrycka den.

*

Mången fordrar skadeersättning till och med för käppen, som han sönderslår på vår rygg.

*

Om det vore så, att menniskorna härstamma från aporna, så skulle aporna helt visst icke beständigt efterhärma menniskorna.

Digitized by Google

Det fins personer, som icke vilja göra ens en fluga något ondt och derför lugnt kunna åse, huru flugorna sticka andra menniskor.

*

Menniskan rodnar, då sanningen visar sig naken.

*

Den, som sablar ner allting, måste sjelf stå mycket lågt.

*

Huru djupt sjunker man icke ofta för att sedan kunna stiga.

*

Afunden följer framgången liksom medlidandet följer olyckan.

*

Vi bruka säga, att lyckan är blind. Dock — vi tiga dermed — när hon når oss sjelfva.

*

Mången blir *affekterad* derför, att han alltför mycket bemödar sig om att vara *naturlig*.

*

Ofta slår du ditt barn blott derför, att din fader försummade att af samma orsak tukta dig.

*

Oäkta champanj förorsakar hufvudvärk hos dem, som *dricka* den; äkta champanj förorsakar ofta samma åkomma hos dem, som få *betala* den.

Digitized by Google

En ekonomisk prest.

Koleraskräcken tyckes dess bättre ha dött ut för i år. Men den kan återkomma och kanske kan det i sin mån lugna våra klenmodiga vänner att höra omtalas en person, som under en föregående svår koleraepidemi, lindrigast sagdt, tog saken kallt, som man säger.

Det var kyrkoherde C. i erkestiftet, ett original på sitt vis, om hvilken flere roliga historier ännu qvarlefva, hvilka vi kanske en annan gång skola återkomma till. Bland andra egenskaper hade denne herrans tjenare: han var — huru skola vi säga? — i yttersta grad ekonomiskt anlagd, och det är ett lysande exempel härpå, som vi här vilja anföra. Då nämligen koleran på 1840-talet särdeles svårt härjade såväl i Stockholm som öfverallt i landsorten, hade Sundhetskollegium bland andra föreskrifter och råd, som tillstäldes vederbörande embetsman på landet, och hvilka dessa i sin tur skulle sprida bland befolkningen, äfven dragit försorg om, att stora qvantiteter osläckt kalk gratis tillhandahölles presterna för att desinficiera i kolera aflidnas grafvar. Äfven kyrkoherde C. hade fått sig en större laddning tillsänd. Men antingen han nu, i strid med Sundhetskollegii mening, ansåg desinficiering med kalk gagnlös, eller han tyckte, att

Digitized by Google

koleraus vidare utbredande desto fortare befordrade församlingsborna till den himmelska lycksaligheten — alltnog: icke så mycket som en nypa offrades på de döde. I stället uppgjorde C. kontrakt med ett par byggmästare, som han under hela epidemien tillhandahöll med deras behof af kalk. För att förtjensten ej skulle bli allt för obetydlig, måste C. oupphörligt från vederbörande reqvirera nya sändningar kalk. Under den första tidens förskräckelse gick detta för sig, men slutligen började slöseriet med varan väcka uppmärksamhet, och förklaring infordrades. Om C. à la Vadman vid ett likartadt tillfälle redde sig med ett nonchalant: »utsupet!» förmäler ej historien. *Redt sig* på ett eller annat sätt, måste han emellertid ha gjort, alldenstund han till sina dagars ända fortfarande bestred sina församlingsbors *själavård*. Möjligen voro hans förmän i konsistorium också af den åsigt att det var på *denna* och ej på kroppens vård en prests duglighet berodde. Ej heller voro väl på den tiden de förbaskade tidningarna så kitsliga som nu.

J—s.

Digitized by Google

Kärleken och moderna.

(En gammal ungkarls hjertebikt.)

tt ingen qvinna jag blifvit huld än
och att jag ogift ännu här går,
dertill ha **moderna** *varit skulden,*
som strax här nedan ni höra får.

Digitized by Google

Först föll mig Anna så väl i tycket,
men när hon se'n kom i krinolin,
jag tänkte: Pass, mante! Alltför mycket
hon af mitt **utrymme** *kräktar in!*

Digitized by Google

Mer näpen tös fans ej under solen
än Josefin, men mitt kärleksrus
försvann, då hon kom med krus på **kjolen,**
ty blott på **bordet** *vill jag se krus.*

Digitized by Google

Jag Ruth höll af mer än någon annan,
men, ack, min kärlek, den fick ett hugg,
förty hon håret strök ned i pannan
och gick och såg på mig »**under lugg**».

Digitized by Google

Och liten Klara var varm i blodet
och ömt mig tillgifven — ja, bestämdt;
men när turnyren se'n kom på modet,
så blef hon »**uppstudsig**» *mot mig jemt.*

Digitized by Google

Elise med släpklädning lång och fånig
ref dammet upp, så jag tänkte: Huuh,
den kommer säkert att **»damma på mig»**
med eftertryck om hon blir min fru!

Digitized by Google

Annette, den sista af mina huldror,
har börjat blifva så stram mot mig:
med höga puffar på sina skuldror
*hon går nu ständigt och »**axlar**» sig.*

Emil P.

Digitized by Google

Tre i en.

— Jag tror du blifvit andligt sinnad!

— Hvad är meningen?

— Du tycks ju svärma för treenigheten: ett glas punsch, en toddi och en sejdel.

Digitized by Google

Licentia poëtica.

Lektor Z. var, i likhet med den »gamla goda tidens» flesta lektorer, i hög grad distrait och blef mer än en gång under lektionerna alldeles bortkommen. Denna distraktion utgjorde naturligtvis för lärjungarne en outtömlig källa till munterhet, på samma gång som den vållade Z. sjelf många förtretligheter.

Så skulle man en dag i någon af klasserna börja med den grekiske skalden Homeri Odyssé. För att låta pojkarna få en aning om huru en grekisk hexameter låter, företog sig lektorn, som den dagen var mer än vanligt tankspridd, att skandera första versen af Odyssén och gjorde detta sålunda:

āndrā | mōiē | nēpē | mōūsā pŏ | lȳtrŏpŏn | 'ōs mălă | pōllā.

Något häpen öfver att sålunda hafva fått sju versfötter i stället för sex, sade han:

— Jag fick dem verkligen till sju, men nu ska vi räkna på fingrarna allesammans. Och så började han ånyo:

āndrā | mōiē | nēpē | etc.

Det var och förblef sju versfötter. Huru förklara detta? Z. undrade, om det möjligen kunde bero på något tryckfel i hans edition, och bad derför att få se de öfrigas. Men der stod det likadant. Till ytterlighet förvirrad yttrade då lektorn:

Digitized by Google

— Ser ni gossar, detta är hvad man kallar *licentia poëtica*, som skalden här tillåtit sig. Jag kan åtminstone icke förklara saken annorlunda. Det endast förundrar mig, att jag icke förr upptäckt den. — Z. fick efter den dagen allmänt heta »Moje».

Digitized by Google

En redaktionsfest.

(Ur *Bias'* efterlemnade papper.)

Efter 1 februari, då prenumerationsfisket är afslutadt, pläga några tidningar hålla en så kallad redaktionsfest, hvartill de skattdragande prenumeranterna få betala fiolerna utan att vara med på konserten.

En sådan redaktionsfest, en supé, var jag med om i egenskap af medarbetare i (gammal) »Illustrerad Tidning», som då egdes och redigerades af det vittra paret Carlén.

Festen var ordnad hos den för alla den tidens stockholmare bekanta »Gumman Lundström», hvilken den tiden stod i de nio musernas tjenst, så till vida, att hon innehade Ladugårdslandsteaterns då ypperliga lokal med en särskild liten festvåning för enskilda slutna sällskap.

Innan vi — läsaren och jag — träda in i societeten, må vi göra som de franske komediförfattarne, berätta några familjeinteriörer, som förklara de kommande intrigerna.

Af allmänheten känd som en ytterst flärdfri republikan, för att icke säga demagog, var *Johan Gabriel Carlén* i ett afseende stor aristokrat. Han var nämligen vän och samlare och i viss mån kännare af konstverk. Nu

Digitized by Google

har konsten det ohjelpliga felet att vara aristokratisk, och herrskapet Carléns våning var lika aristokratiskt möblerad och dekorerad som den republikanska Fredrika Bremers. Den kungliga rococo-stilen à la Louis 14 täflade i vår Robespierre-Mazzini-Garibaldis våning med imperialstilen à la Napoleon eller »premier empire».

I likartad stil fastän utan egentliga konstsaker var Gumman Lundströms lilla festvåning möblerad på ett följdriktigt sätt med äkta gamla pjeser och fick derigenom en konsthistorisk prägel, som gjorde den intressant och i viss mån imponerande.

Ung, som jag var, och starkt bearbetad för Johan Gabriels omstörtande idéer — det var dock något före dynamit- och petroleum-perioden — kände jag mig vid inträdet i den lilla aristokratiska våningen liksom genomträngd af en elektrisk ström af rojalism *à la Gustave trois*. När jag såg orsinibombasten Johan Gabriel i förgrunden och gumman Lundströms imperialgardiner af gul sidendamast i bakgrunden, fick jag sålunda genom blandning af två motsatta element en dualistisk verldsåskådning à la Zoroaster med ty åtföljande järlsstrider, hvilka underblåstes genom societetens egendomliga sammansättning.

Genom ett något större yttre rum, garneradt med damer, kom jag in i ett litet kabinett. På ett litet imperialbord i guld med skifva af kunglig Elfdalsporfyr tronade en kinesisk-kejserlig mandarinbål med grefligt svenskt vapen i briljanta färger. Bakom allt detta sitter i en rococosoffa à la Marie Antoinette med purpurfärgadt tyg rebublikan-värden och vid hans sida en man som såg ännu mer republikansk ut, ty han var om ej en aln högre och en aln bredare, åtminstone till alla dimensioner betydligt större. Han hade en gymnasts hållning, en landtmans friska färg och en konstnärs lifliga ögon

Digitized by Google

och presenterades såsom »signaturen Alexis», i det borgerliga lifvet gymnastikläraren, fäktmästaren, ritläraren *Brouhn*. En mångkunnig man, hade denne Alexis bland annat gjort teckningarna till det nu ytterst sällsynta verket »Svenska minnen», ett arbete i två band, litografieradt åren 1836 och 1837 hos Holm samt hos Göthström och Magnusson, de två äldsta stentryckarfirmor i vårt land näst efter Fehr. Han var således ingen yngling denne Alexis, men han såg ut som en sådan. Omkring sexton eller sjutton år senare såg jag honom för andra och sista gången, och han var sig nästan lik, en något fetlagd jätteyngling närmare sjuttio år gammal. Det var då kort före hans död. Så tager man sig fram i verlden, när man samtidigt sköter om själens och kroppens helsa. Brouhn gnagde icke på sin lifstråd med politik, utan höll sig till vetenskapen, konsten, litteraturen och gymnastiken. Nu höll han ett lifligt kritiskt föredrag om uppbyggandet af Stockholms sluss och föreföll mig som en ny Polhem eller Svedenborg eller Thunberg eller Chapman, ty han hade hos sig något allsidigt.

Men nu kan det vara tid på att gå tillbaka till damerna, till de qvinliga medarbetarne, aktiva eller passiva.

Utom värdinnan, som är allt för mycket känd för att här behöfva skildras, märka vi statsrådinnan *Ehrenstam*, en vördnadsbjudande äldre dam, född fröken af Trolle och sålunda moder till fröken Hedvig Ehrenstam, författarinna till »På Gröna Lund» med flera andra kända arbeten.

Dernäst framstår för mitt minne ett fruntimmer, som jag likaledes såg för första och sista gången. Hon var svartklädd och föreföll på samma gång tillbakadragen och distinguerad. Starkt brunett, och med vackra, utpräglade aristokratiska drag, erinrande om den finaste unga-

Digitized by Google

riskt-turkiska typen, förde hon dock en intressant och god konversation på ren svenska. Hon var också född i Sverige. Hennes moder hette Sofia Palmstruch, och måhända bar hon ännu sorgdrägt efter sin år 1865 aflidne fader, *Magnus Jakob Crusenstolpe*, Morianens författare.

Sist bland damerna nämna vi en ung vacker fru i en smakfull drägt, måhända mindre fornromerskt enkel än de föregående damernas och i glada, skiftande färger liksom det unga, fagra anletet. I denna lifligbet och denna grace såg man dock först och främst inteligens och fast vilja, sjelfständigt väsen. Hon var, med ett ord, oemotståndlig, och på tal om literatur slog hon den äfvenledes närvarande unge författaren till »Magdeburgs hämnare» med den förklaringen, att den historiska romanen eller novellen vore en alldeles grundfalsk genre.

Den unge författaren slog genast till reträtt, och hvem skulle icke i hans ställe med nöje ha gjort det samma för en motståndarinna sådan som fru *Rosa Carlén*, författarinnan till »Agnes Tell».

Presentationen för gästerna må sluta här, ty de få återstående voro dels i mindre mån publikens tillhörigheter, dels ha de fallit mig ur minnet. Den snillrika författarinnan till Agnes Tell, enka efter häradshöfding Rikard Carlén, tycktes efter mannens död ha alldeles slutat sitt författarskap, ty hon dog nästan glömd i en aflägsen landsbygd. Annonserna och biografierna efter hennes död ha erinrat mig om detta kanske enda tillfälle då jag såg henne i ungdomens och författareärans högsta förenade strålglans. Ungdomen flydde och döden kom, men den aflidna är en bland dem, om hvilka man kan tillämpa uttrycket: »vi dö, men vi lefva ändock», och dervid tillägga »i evig ungdom».

Digitized by Google

Innehåll.

Sid.

Fröjd i hjertan och pokaler! ....
Vårpoesi. Humoresk af Leo 1
Fiffigt. 6
Karnevalsgubbar af Edvard Forsström. Med rim af Octavio Beer. 6 illustrationer 7
Småtrefliga annonser 14
Nöjet af att ega en hund. Af Jöns Träbock 15
Åt damerna företrädet! Illustration 20
Löjtnant Snobbspets' nya uniform. Poem af Emil P. 21
Konseqvent. 1 illustration 24
Kulturhistoriskt småsnack: I *Windahl*, II *Sohlbergskan*, III *Karl XV och Ville Nyforss.* Af Skinfaxe 25
Från stora verlden. 1 illustration 40
»*Frithiofs saga*» eller *En natt i Varberg.* Också ett reseminne af Butcher 41
Mäster Schtrigel, den samhällsförfinande barberaren, och mäster Bock, hvilken tyckte om förbjuden frukt. Poem af Klatsch. 6 illustrationer 51
Ur anteckningsboken 58
En varsel till Törnrosskalden. Anteckningar af Författaren till »Förbiskymtande skuggor». 59
Så kan det vara. 1 illustration 73
Tre Stockholmsbilder: I *Myggdansen*, II *I Kungsträdgården*, III *Kastellholmen.* Poem af Bias 75
Orättvis beskyllning. 1 illustration 82
En zwyck, en dröm och ett återuppvaknande. En lifvad historia af Oscar. 6 illustrationer 83

Digitized by Google

I högre stilen ... 90
En stackars karl. Poem af Jacques ... 93
Kollegierådet. (Ett Stockholmsoriginal.) Af F — z. ... 95
Köksfilosofi. 1 illustration ... 102
I pigflyttningen ... 103
Till aktörerna vid Humlegårdsteatern. Hittills otryckt qväde af Reinhold Götberg ... 105
Kors på Moppes graf. Berättelse af Pelle Klang ... 107
Moderniserad mytologi. Af Nasus ... 120
Rimlig förmodan. 1 illustration ... 121
I tid skall man öfva sig. 1 illustration ... 122
Den förste skalden. Poem af Ernst Lange ... 123
Tänkespråk ... 127
En ekonomisk prest. Af J — s ... 129
Kärleken och moderna. Poem af Emil P. 7 illustrationer ... 131
Tre i en. 1 illustration ... 138
Licentia poetica ... 139
En redaktionsfest ... 141

Digitized by Google

A. G. WIRÉN,

Kongl. Hofleverantör,

21 Lilla Vattugatan 21. 15 Fredsgatan 15,
16 Brahegatan 16.

Största lager af de förnämsta

Franska och Engelska Parfymerier.

Eau de Cologne Royale,
känd för sin friska vällukt,

Eau de avand, Eau de Portugal,
Ess bouquet, Liljekonvalj, Opoponax,
Corylopsis, Cyclamen m. m.

Lådor med 6 flaskor bästa Eau de Cologne för 6 kronor.

Askar med 3 och 6 flaskor finaste Parfymer för 4,50, 6 och 9 kronor.

Askar med 3 och 6 finaste Tvålar för 75 öre, 1,50 till 4,50.

Reqvisitioner, åtföljda af liqvid, expedieras genast.

Digitized by Google

Bröderna Påhlmans

Skrif- och Handels-Institut,

Stockholm, 23 Klarabergsgatan 23. Telefon 108 04.

Tidsenlig och praktisk undervisning i Bokhålleri, alla slag, Aritmetik och Handelsräkning, affärsstil, Tysk stil, Rundskrift, Svenska språket, Kontorsgöromål, Vexellära, Handelskorrespondens, Handelsgeografi, Statistik, Handelns historia, Nationalekonomi, Varukännedom med kemi samt Lagkunskap.

Kursen ettårig. Terminskurser och kurser i enskilda ämnen lemnas.

Lärare: specialister i hvarje ämne.

Inträde kan ***ske när som helst,*** önskligast dock vid terminens början den 15 Aug. och 15 Jan. Anmälningar och upplysningar hvarje dag.

De elever, som hos oss genomgå års- eller terminskurser, ega rättighet att inhemta ***så många slags bokföring*** som medhinnas. Det s. k. kopierings- eller afskrifnings systemet användes icke.

Inackordering i respektabla familjer bereda vi våra elever, om anmälan därom göres åtta dagar före inträdet.

Skrif-institutet fortgår oförändradt. Undervisning i alla stilsorter. Kursen räcker tills önskadt resultat vunnits. Skrifkramp behandlas. **Begär prospekt. Billiga afgifter.**

Dugliga och pålitliga biträden rekommenderas Hrr principaler vid förefallande behof.

Digitized by Google